

JAAMACADDA GÖTEBORG
KULLIYADDA AFAFKA IYO SUUGAANTA
P.O.B. 200 • 405 30 GÖTEBORG • ISWIIDHAN

University of Gothenburg offers
[net-based distance courses](#) in **Somali grammar & linguistics**
for mother tongue speakers of Somali.
Courses are free of charge for Norwegian and EU citizens.

AASAASKA NAXWAHA

AFKA SOOMALIGA

LAYLIYO DHEERAAD AH

Morgan Nilsson

Updated
26 November 2022
Valid for Autumn Term 2022

*This is work in progress. Read it critically!
Feel free to contact me with comments.*

morgan.nilsson@gu.se

Cutubka 1aad

Xubnaha Weerta iyo Jaadadka Erayada

b) Xubnaha weerta ku tilmaan xarfahan waaweyn ama midabbadan:

yeele	qurubweereed	khobar	layeele	falkaab
Y	Q	Kh	L	Fk

t) Jaadadka erayada ku tilmaan xarfahan yaryar:

m = magac, **q** = qurub, **f** = fal,
my = magacuyaal, **h** = horyaale, **s** = sifo

j) Xiriirka ka dhexeeya horyaalayaasha iyo falkaabka la xiriiran ku tilmaan fallaar.

Digaaggii waxa ay dhaleen beed badan.

Cali waxa uu lacagtii ka iibsaday lo' badan.

Lo'dii waa ay tarantay.

Carruurta waxa ay wax ku bartaan dhegeysiga.

Dadka waaweyni waxa ay wax soo baranayeen sannado badan.

Carruurta waxa ay wax ku baran karaan dugsi.

Waxa ay carruurta bartaan qoraal iyo akhrisba.

Heestan waxa tiriyey Cabdullaahi Qarshe.

Heestu waxa ay ka hadlaysaa ardayda iyo dugsiyada.

Sannad walba waxa aynu soo saarnaa laba joornaal.

Abakaskan waxa uu muujinaya tirada 99 999.

Hal maalin waxa uu sameeyey 17 safar.

Macallinku waxa uu haystay 645 buug.

Degmadii waxa ku noolaa 420 qof.

1985kii waxa uu waddankeenu soo dhoofsaday boqol kun oo gaadiid ah.

1990kii waxa uu dugsi helay 1.400 buug.

Baabuurka hore waxa ay saareen afartan iyo shan jawaan.

Warshadda caanuhu waxa ay hal bil soo saartay saddex kun oo dhalo oo caano ah.

Baabuurka labaad waxa lagu raray 250 kartoona.

Sentence Constituents and Word Classes

b) *Xubnaha weerta ku tilmaan xarfahan waaweyn ama midabbadan:*

yeele	qurubweereed	khobar	layeele	falkaab
Y	Q	Kh	L	Fk

t) *Jaadadka erayada ku tilmaan xarfahan yaryar:*

m = magac, **q** = qurub, **f** = fal,
my = magacuyaal, **h** = horyaale, **s** = sifo

j) *Xiriirka ka dhexeeya horyaalayaasha iyo falkaabka la xiriiran ku tilmaan fallaar.*

Digaaggii^m waxa^q ay^{my} dhaleen^f beed^m badan^s.

Cali^m waxa^q uu^{my} lacagtii^m ka^h iibsaday^f lo'^m badan^s.

Lo'dii^m waa^q ay^{my} tarantay^f.

Carruurta waxa ay wax ku bartaan dhegeysiga.

Dadka^m waaweyni^s waxa^q ay^{my} wax^m soo^q baranayeen^f sannado^m badan^s.

Carruurta^m waxa^q ay^{my} wax^m ku^h baran^f karaan^f dugsi^m.

Waxa ay carruurta bartaan qoraal iyo akhrisba.

Heestan^m waxa^q tiriye^f Cabdullaahi^m Qarshe^m.

Heestu waxa ay ka hadlaysaa ardayda iyo dugsiyada.

Sannad^m walba^s waxa^q aynu^{my} soo^q saarna^f laba^m joornaal^m.

Abakaskan waxa uu muujinaya tirada 99 999.

Hal maalin waxa uu sameeyey 17 safar.

Macallinku waxa uu haystay 645 buug.

Degmadii waxa ku noolaa 420 qof.

1985kii waxa uu waddankeenu soo dhoofsaday boqol kun oo gaadiid ah.

1990kii waxa uu dugsi helay 1.400 buug.

Baabuurka hore waxa ay saareen afartan iyo shan jawaan.

Warshadda caanuhu waxa ay hal bil soo saartay saddex kun oo dhalo oo caano ah.

Baabuurka labaad waxa lagu raray 250 kartoona.

Satsdelar och ordklasser

b) Xubnaha weerta ku tilmaan xarfahan waaweyn ama midabbadan:

yeele	qurubweereed	khobar	layeele	falkaab
Y	Q	Kh	L	Fk

subjekt - satspartikel - predikat - objekt - adverbial

t) Jaadadka erayada ku tilmaan xarfahan yaryar:

m = magac, **q** = qurub, **f** = fal,
my = magacuyaal, **h** = horyaale, **s** = sifo

j) Xiriirka ka dhexeeya horyaalayaasha iyo falkaabka la xiriiran ku tilmaan fallaar.

Digaaggii^m waxa^q ay^{my} dhaleen^f beed^m badan^s.

Cali^m waxa^q uu^{my} lacagtii^m ka^h iibsaday^f lo'^m badan^s.

Lo'dii^m waa^q ay^{my} tarantay^f.

Carruurtu^m waxa^q ay^{my} wax^m ku^h bartaan^f dhegeysiga^m.

Dadka^m waaweyni^s waxa^q ay^{my} wax^m soo^q baranayeen^f sannado^m badan^s.

Carruurtu^m waxa^q ay^{my} wax^m ku^h baran^f karaan^f dugsi^m.

Waxa^q ay^{my} carruurtu^m bartaan^f qoraal^m iyo^x akhris^m -ba^q.

Heestan^m waxa^q tiriye^f Cabdullaahi^m Qarshe^m.

Heestu^m waxa^q ay^{my} ka^h hadlaysaa^f ardayda^m iyo^x dugsiyada^m.

Sannad^m walba^s waxa^q aynu^{my} soo^q saarnaa^f laba^m joornaal^m.

Abakaskan^m waxa^q uu^{my} muujinayaa^f tirada^m 99 999^m.

Hal maalin waxa uu sameeyey 17 safar.

Macallinku waxa uu haystay 645 buug.

Degmadii waxa ku noolaa 420 qof.

1985kii waxa uu waddankeennu soo dhoofsaday boqol kun oo gaadiid ah.

1990kii waxa uu dugsi helay 1.400 buug.

Baabuurka hore waxa ay saareen afartan iyo shan jawaan.

Warshadda caanuhu waxa ay hal bil soo saartay saddex kun oo dhalo oo caano ah.

Baabuurka labaad waxa lagu raray 250 kartoona.

Cutubka 2aad

Qurubweereedyada iyo diiradeynta

Cali samir badan muu lahayn.

Cali waxa uu lacagtii ka iibsaday lo' badan.

Lo'dii waa ay tarantay.

Carruurey, ma nabad baa!

Dalkeenu weligii kuma uu guulaysan koobka adduunka.

Arrinkaan innaguna aad ayaan ugu hanweyn nahay.

Heestu waxa ay ka hadlaysaa ardayda iyo dugsiyada

Aqoon la'aan waa iftiin la'aan.

Coofle-Qaxar wuxuu aad u jeclaa hilibka.

Bisaddii buu miisaankii dukaanka dul dhigay

halkan soo fadhiiso

Cooflaa yaabay.

Waar Coofle, miyaad waalatay?

kaalay, wax cun

Dacawooy ma adigaa ridii iga cunay?

Anigu ri' kaama cunin

Cabdulle, diyaar ma tahay?

aad baad iiga weyn tahay

Dhakhtar Maajid wuu dhintay

Tolow Samiira ma nooshahay?

Yaa taabtay haantayda?

Immisa xoolo ayuu ku hayaa beertiisa?

Degmo ayaa waxa ku noolaa 420 oo caruur ah, 340 oo dumar ah iyo 210 oo rag ah.

Cigaal ina keen

Waan idin raacayaa

Maxaa idiin kordhay, yaase guuleystey?

Maxaad karineysaa?

Gambaro ma idiin keenaa?

Meeqa sano ayay jirtaa?

Waxay ku jirtay qolkii in cabaar ah

Waa reer aad u fiican!

Sentence particles and focus

sentence particles: waa, waxa, ayaa, baa, ma, ha

Cali samir badan muu lahayn. **ma**+uu > muu negative

Cali **waxa** uu lacagtii ka iibsaday **LO' BADAN**. focus waxa+uu>wuxuu

Lo'dii **waa** ay tarantay.

Carruurey, **ma** nabad **baa**! question + focus

Dalkeennu weligii kuma uu guulaysan koobka adduunka. negative

Arrinkaan innaguna aad ayaan ugu hanweyn nahay. focus

Heestu waxa ay ka hadlaysaa ARDAYDA IYO DUGSIYADA focus

Aqoon la'aan waa IFTIIN LA'AAN. focus

Coofle-Qaxar wuxuu aad u jeclaa HILIBKA. <waxa+uu focus

BISADDII baa uu miisaankii dukaanka dul dhigay focus

halkan _ soo fadhiiso command, order, IMPERATIVE

COOFLaa yaabay. Coofle+baa focus

Waar Coofle, miyaad waalatay? ma+aad>miyaad question

kaalay, wax cun imperative, order, without sentence particle

Dacawooy ma ADIGaa ridii iga cunay? question

Anigu ri' kaama cunin negative

Cabdulle, diyaar ma tahay? question

aad baad iiga weyn tahay focus

Dhakhtar Maajid waa uu dhintay focus

Tolow Samiira ma nooshahay? question

Yaa taabtay haantayda? ayo?+baa > yaa

IMMISA XOOLO ayuu ku hayaa beertiisa? ayaa uu focus

Degmo ayaa waxa ku noolaa

420 OO CARUUR AH, 340 OO DUMAR AH IYO 210 OO RAG AH.

Cigaal ina keen imperative, order → no sentence particle

Waan idin raacayaa waa+aan aan=I=jag

Maxaa idiin kordhay, yaase guuleystey? focus

Maxaad karineysaa? maxaa+aad focus

Gambarro ma idiin keenaa? question

Meeqa sano ayay jirtaa?

Waxay ku jirtay qolkii in cabaar ah

Waa reer aad u fiican!

Satspartiklar och fokus

6 vanligaste satspartiklarna: baa, waa, waxa, ayaa, ma, ha

waxa fokuserar det som kommer sist i meningen.

waa fokuserar på det som finns närmast efter, dvs. predikatet/ verbet

baa / ayaa fokuserar på det som finns närmast före

Cali samir badan muu lahayn. ma+uu>muu negativ

Cali waxa uu lacagtii ka iibsaday LO' BADAN. fokus

Lo'dii waa ay tarantay. fokus

Lo'dii baa ay tarantay. fokus

Carruurey, ma nabad baa! fråga + fokus

Dalkeennu weligii kuma uu guulaysan koobka adduunka. negativ

Arrinkaan innaguna AAD ayaan ugu hanweyn nahay. fokus ayaa+aan(vi)

Heestu waxa ay ka hadlaysaa ARDAYDA IYO DUGSIYADA fokus

Aqoon la'aan waa IFTIIN LA'AAN. fokus

Coofle-Qaxar wuxuu aad u jeclaa HILIBKA. fokus < waxa+uu

BISADDII buu miisaankii dukaanka dul dhigay fokus < baa+uu

Halkan soo fadhiiso ingen satspartikel pga. uppmaning, imperativ

Cooflaa yaabay. fokus < Coofle baa

Waar Coofle, miyaad waalatay? fråga < ma+aad

Kaalay, wax cun. Imperativ → ingen satspartikel!!

Dacawooy ma adigaa ridii iga cunay? fråga + fokus

Anigu ri' kaama cunin negativ

Cabdulle, diyaar ma tahay? fråga

Aad baad iiga weyn tahay fokus < baa+aad

Dhakhtar Maajid wuu dhintay fokus < waa+uu

Tolow Samiira ma nooshahay? fråga

Yaa taabtay haantayda? fokus < ayo?+baa

IMMISA XOOLO ayuu ku hayaa beertiisa? fokus < ayaa+uu

Degmo ayaa waxa ku noolaa

420 OO CARUUR AH, 340 OO DUMAR AH IYO 210 OO RAG AH.

Cigaal ina keen. Imperativ → ingen satspartikel

Waan idin raacayaa. fokus

Maxaa idiin kordhay, yaase guuleystey? (ma+waxa→ maxaa/maxay+baa

Maxaad karineysaa? < maxaa aad < ma+wax+baa+aad

Ma wax baad karinaysaa?

Gambarro ma idiin keenaa? fråga

MEEQA SANO ayay jirtaa? fokus < ayaa+ay

Waxay ku jirtay qolkii in cabaar ah fokus < waxa+ay

Waa REER AAD U FIICAN! fokus

Cutubka 3aad

Oraahyada

Jirkeenu waxa uu u baahan yahay nasasho.

Dhammaan xayawaanku waxa uu u baahan yahay neefsasho.

Xayawaannada biyaha ku nooli waxa ay ka neefsadaan waafyaha.

Xayawaannadu waxa ay dhalaan ilmo yar

Xayawaannada qaarkood waxa ay dhalaan ilmo.

Ilmaha xaywaanku waxa ay ku kala duwan yihiin xagga baaxadda...

Qaar ka mid ah ilmaha xayawaanka waxba ma aragto...

Ilmaha xayawaannada qaarkood ma socon karaan...

Ilmaha xayawaannada kale waa dabaalan karaan...

Xayawaannadu waxa ay u dhintaan sababo badan.

Xayawaannada qaar waxa ay u dhintaan cudurro ama shilal.

Xayawaannada qaar waxa ay dilaan xayawaanno kale...

Xayawaannada waawayni waxa ay cunaan xayawaannada yaryar.

Jiirka, dabagaallaha iyo bakayluhu waa bahda jiirka.

Rudhayaashu waa xawayaanno yaryar...

Bahda jiirka badankoodu hilibka ma cunaan.

Geedka yari waa uu sii koraa...

Dhex geli afar iniinood oo galley ah galaaska...

Ha ku shubin quraaradda wax biyo ah.

Ku shub biyo quraaradda gunteeda...

U fiirso labada iniinood maalin walba.

Dhammaan xayawaannadani waxa ay leeyihiin lafdhabar.

Waxa aynu u qaybin karnaa shan qaybood.

Dhurwaaga iyo libaaxu waxa ay cunaan hilib.

Xayawaannadaasi waxa ay leeyihiin ilko dhaadheer iyo ciddiyo fiiqan.

Xayawaannada qoobka lehi waxa ay cunaan cawska iyo caleemaha.

Phrases

Jirkeenu waxa uu u baahan yahay nasasho.

Dibgale yeele -u

ha behov av hvile

horyaale/meeleeye = preposition

horgale = prefix utgang

Dhammaan xayawaanku waxa uu u baahan yahay neefsasho.

m +m

hory.+sido+fal

Xayawaannada biyaha ku nooli waxa ay ka neefsadaan waafyaha.

m m hy s

hy+f

dibgale yeele ee sifada -i

Xayawaannadu waxa ay dhalaan ilmo yar.

f m s

Xayawaannada qaarkood waxa ay dhalaan ilmo.

m+m

Ilmaha xayawaanku waxa ay ku kala duwan yihiin xagga baaxadda...

m+m

hy q s f m+m

qurubyo weereed: waa, waxa, baa, ayaa, ma, ha

qurubyo jiheed: soo, sii, kala, wada

Qaar ka mid ah ilmaha xayawaanku waxba ma aragto...

Ilmaha xayawaannada qaarkood ma socon karaan...

m m m f f

Ilmaha xayawaannada kale waa dabaalan karaan...

m m s f f

Xayawaannadu waxa ay u dhintaan sababo badan.

m s

Xayawaannada qaar waxa ay u dhintaan cudurro ama shilal.

Xayawaannada qaar waxa ay dilaan xayawaanno kale...

Xayawaannada waawayni waxa ay cunaan xayawaannada yaryar.

diggale yeele ee sifada –i – subject ending for adjectives

Jiirka, dabagaallaha iyo bakayluhu waa bahda jiirka.

Rudhayaashu waa xayawaanno yaryar...

Bahda jiirka badankoodu hilibka ma cunaan.

Geedka yari waa uu sii koraa...

Dhex geli afar iniinood oo galley ah galaaska...

Ha ku shubin quraaradda wax biyo ah.

Ku shub biyo quraaradda gunteeda...

U fiirso labada iniinood maalin walba.

Dhammaan xayawaannadani waxa ay leeyihiin lafdhabar.

Waxa aynu u qaybin karnaa shan qaybood.

Dhurwaaga iyo libaaxu waxa ay cunaan hilib.

Xayawaannadaasi waxa ay leeyihiin ilko dhaadheer iyo ciddiyo fiiqan.

Xayawaannada qoobka lehi waxa ay cunaan cawska iyo caleemaha.

Fraser

Jirkeenu waxa uu u baahan yahay nasasho.

hy s f
oraah faleed

jir

jirka

Dhammaan xayawaanku waxa uu u baahan yahay neefsasho.

m

Xayawaannada biyaha ku nooli waxa ay ka neefsadaan waafyaha.

m m hy s

Xayawaannadu waxa ay dhalaan ilmo yar.

m s

-u markerar subjektet i meningen

Xayawaannada qaarkood waxa ay dhalaan ilmo.

Ilmaha xaywaanku waxa ay ku kala duwan yihiin xagga baaxadda...

m + m subj. hy q s f m + m

horyaale: u, ku, ka, la

qurub weereed: waa, waxa, ayaa, baa, ma, ha

qurub jiheed: soo, sii, kala, wada

fal: ah, ahay, ahow, yahay

Qaar ka mid ah ilmaha xayawaanka waxba ma aragto...

m hy m f m m

Ilmaha xayawaannada qaarkood ma socon karaan...

m m m f f

hjälpverb – falkaaliye: karaa, lahaa, doonaa, jiray

Ilmaha xayawaannada kale waa dabaalan karaan...

m m s f f

Xayawaannadu waxa ay u dhintaan sababo badan.

m s

Xayawaannada qaar waxa ay u dhintaan cudurro ama shilal.

m m q my hy f m x m

Xayawaannada qaar waxa ay dilaan xayawaanno kale...

m m m s

Xayawaannada waawayni waxa ay cunaan xayawaannada yaryar.

m s m s

dibgalaha yeelaha ee sifada -i

Jiirka, dabagaallaha iyo bakayluhu waa bahda jiirka.

Maxamed waa macallin.

Rudhayaashu waa xawayaanno yaryar...

Bahda jiirka badankoodu hilibka ma cunaan.

Geedka yari waa uu sii koraa...

Dhex geli afar iniinood oo galley ah galaaska...

Ha ku shubin quraaradda wax biyo ah.

Ku shub biyo quraaradda gunteeda...

U fiirso labada iniinood maalin walba.

Dhammaan xayawaannadani waxa ay leeyihiin lafdhabar.

Waxa aynu u qaybin karnaa shan qaybood.

Dhurwaaga iyo libaaxu waxa ay cunaan hilib.

Xayawaannadaasi waxa ay leeyihiin ilko dhaadheer iyo ciddiyo fiiqan.

Xayawaannada qoobka lehi waxa ay cunaan cawska iyo caleemaha.

Cutubka 4aad

Weeraha iyo xiriirayaasha

sentence particle **predicate** • subordinator/conjunction

Guriga Maxamed iyo dugsiga waxa ay isku jiraan 3km 400m.

Maxamed waxa uu tegaa dugsiga waa uuna ka soo noqdaa.

Immisa dhar ayaa loo baahan yahay si loo sameeyo 23 canbuur?

Koox kastaa waxa ay isku daydaa in ay u soo hoyso koobab iyo billado dalkooda.

Haddii ay ciyaartoygeenu aad u shaqeeyaan maalin maalmaha ka mid ah ayaa ay ku guuleysan doonaan.

Waxa ay aabbaheed u sheegtay in uu isagu aanu fahmin.

Marka uu ilmo dhasho is ilaalin karimaayo.

Carruurta yar yar laga filimaayo in ay lacag soo xoojiyaan, balse waxa ay xaq u leeyihiin in ay waxbarasho helaan sida ay u dhan yihiin.

Maxaa aad u malaynaysaa in ay sheekadu ku saabsan tahay?

Ka soo qaad in aad tahay dalmarihii sheekada.

Markii hore dadku ma ay aqoon sida dabka loo sameeyo.

Dadkii hore waxa uu ahaa reer-guuraa intii uu bartay dhaqashada xoolaha.

Markii ay wax badan socdeen ayey istaageen.

Nimanku waxa ay ogaayeen in ay toddoba ahaayeen markii ay magaalada ka soo tageen.

Nin waliba mar ayuu tiriyey, laakiin tirin waliba waxa ay ka dhigtay lix.

Waxa ay la yaabeen sida ay toddoba nin u noqon waayeen.

Waxa ay ogaadeen in uusan qofna maqnayn, laakiin qof waliba waxa uu illoobayey naftiisa.

Kaalay oo naso oo waxna sii cun.

Nimankii sidii odaygu uu u sheegay ayey yeeleen.

Sidaas awgeed nin walibana waxa uu arkay in ay toddoba yihiin.

Waxa aan sifayn karnaa sida ay dadku u eg yihiin.

Sheeg sida uu u eg yahay.

Intii uu jidka sii socday dhambaal-wadihii waxa uu xaday xoogaa hilib iyo subag ah.

Markii aan furay koleyga waxaa maqnaaday dhowr wasladood.

Dhambaal-wadihii waa uu isku yaxyaxay waa uuna qirtay dembigiisii.

Waxa ayna go'aansadeen in ay arrintu halkaas ku dhammaato.

Ilmaha baranbaradu waxa ay u eg yihiin kuwa waaweyn, laakiin ma laha baalal.

Marka ay baranbaradu wasakhawdo, iyada ayaa si taxaddar leh isu nadiifisa.

Rudhayaashu waa xawayaanno yaryar oo leh ilko xoog leh oo fiiqan.

Cali waxa uu ku nool yahay meel dugsiga u jirta 4km 900m.

Haddii Maxamed uu u socdo wadada dugsiga oo uu gaaro guriga Rooble kuna soo noqdo guriga xanuun dartiis, immisa mitir ayaa uu u socday?

Waa maxay fogaanta fatuuraddu martay haddii ay garoonka ku soo wareegtay 10 jeer?

Clauses and conjunctions

sentence particle **predicate** • subordinator/conjunction

sentence particles: waa, waxa, ayaa, ma (maxaa, yaa)

4 prepositions: ku, ka, u, la verb particles: sii, soo

subordinators: si, in, haddi, marka, markii, si, sida, sidii

Guriga Maxamed iyo dugsigu waxa ay isku jiraan 3km 400m.

Maxamed waxa uu tegaa dugsiga • waa uu na ka soo noqdaa.

Both clauses are main clauses, because they have sentence particles.

Immisa dhar ayaa la+u baahan yahay • si la+u sameeyo 23 canbuur?

Koox kastaa waxa ay isku daydaa • in ay u soo hoyso koobab iyo billado dalkooda.

Haddii ay ciyaartoygeennu aad u shaqeeyaan • maalin maalmaha ka mid ah ayaa ay ku guuleysan doonaan.

Waxa ay aabbaheed u sheegtay • in uu isagu aanu fahmin.

Marka uu ilmo dhasho • isma ilaalin karayo.

Carruurta yar yar laga filimaayo in ay lacag soo xoojiyaan, balse waxa ay xaq u leeyihiin in ay waxbarasho helaan sida ay u dhan yihiin.

Maxaa aad u malaynaysaa • in ay sheekadu ku saabsan tahay?

!! Ka soo qaad • in aad tahay dalmarihii sheekada.

Amar - Imperative main clause does not have sentence particle.

Markii hore dadku ma ay aqoon • sida dabka la+u sameeyo.

Dadkii hore waxa uu ahaa reer-guuraa • intii uu bartay dhaqashada xoolaha.

Marka ay baranbaradu wasakhawdo, iyada ayaa si taxaddar leh isu nadiifisa.

Rudhayaashu waa xawayaanno yaryar oo leh ilko xoog leh oo fiiqan.

Cali waxa uu ku nool yahay meel dugsiga u jirta 4km 900m.

Haddii Maxamed uu u socdo wadada dugsiga oo uu gaaro guriga Rooble kuna soo noqdo guriga xanuun dartiis, immisa mitir ayaa uu u socday?

Waa maxay fogaanta fatuuraddu martay haddii ay garoonka ku soo wareegtay 10 jeer?

Satser och konjunktioner

satspartikel **predikat** • bisatsinledare/konjunktion

Satspartiklar / Qurub weereed : waa, waxa, baa, ayaa, ma, ha

Prepositioner: u, ku, ka, la

Verbpartiklar / Qurub faleed / jiheed: soo, sii

Bisatsinledare: si, in, markii, sida, haddii, intii, sidii (substantiv)

Konjunktioner (binder ihop): -na (och), oo, laakiin, iyo

Guriga Maxamed iyo dugsigu waxa ay isku jiraan 3km 400m.

Maxamed waxa uu **tagaa** dugsiga • waa uuna **ka soo noqdaa**.

Immisa dhar ayaa la+u **baahan yahay** • si la+u **sameeyo** 23 canbuur?

Koox kastaa waxa ay isku **daydaa** • in ay u soo hoyso **koobab iyo billado dalkooda**.

dammilo Ge mig den It's I'd like

Haddii ay ciyaartoygeennu aad **u shaqeeyaan** • maalin maalmaha ka mid ah ayaa ay **ku guuleysan doonaan**.

Waxa ay aabbaheed **u sheegtay** • in **uu isagu** aanu **fahmin**.

Marka uu ilmo **dhasho** • isma **ilaalin karayo**.

Carruurta yar yar laga filimaayo in ay lacag soo xoojiyaan, balse waxa ay xaq u leeyihiin in ay waxbarasho helaan sida ay u dhan yihiin.

Maxaa **aad u malaynaysaa** • in ay **sheekadu ku saabsan tahay?**

Ka soo qaad • in aad **tahay** dalmarihii sheekada.

Amar – Imperativ – är huvudsats, men det behövs ingen satspartikel.

Markii hore dadku **ma** ay **aqoon** • sida dabka loo **sameeyo**.

Dadkii hore waxa uu **ahaa** reer-guuraa • intii uu **bartay** dhaqashada xoolaha.

Markii ay wax badan **socdeen** • ayaa ay **istaageen**.

substantiv: wax 'sak', waxa, waxyaabo, waxyaabaha

Nimanku waxa ay **ogaayeen** • in ay toddoba **ahaayeen** • markii ay magaalada **ka soo tageen**.

Nin waliba mar ayaa uu **tiriyey**, • laakiin tirin waliba waxa ay **ka dhigtay** lix.
huvudsats konjunktion huvudsats

Waxa ay **la yaabeen** • sida ay toddoba nin **u noqon waayeen**.

Waxa ay **ogaadeen** • in uusan qofna **maqnayn**, • laakiin qof waliba waxa uu **illoobayey** naftiisa.

Kaalay • oo **naso** • oo waxna **sii cun**.

Amar – Imperativ – ingen satspartikel – men de huvudsatser

Nimankii sidii odaygu uu u sheegay ayey yeeleen.

Cutubka 5aad

Weeraha dhimman

1. ...na caawi si aan u badbaadinno bisadda...
2. Dhowr daqiiqo ayaa ay qaadatay intii uusan hadlin.
3. intii aan ku sugayey, bay timid
4. Haddii qof uu jaro dhirta iyo geedaha tuuladeenna waa ay xaalufaysaa.
5. Maalin keliya ayay daruuri jirtey muddadii aan joogey Hargeysa.
6. Dadka Somaliland waxay ku noolaan jireen xeebta intii aanay u guurin Oogada.
7. Ku bilow xaraf weyn marka aad qorayso magac gaar ah.
8. Bakaylihii markii uu dareemay dhaxan oo uu seexan waayay, ayaa uu aad u garaacay albaabkii yaxaaska.
9. Dad badan ayaa waqti badan noolaa ka dib markii ay qaadeen cudurkan.
10. Cali waxa uu ku nool yahay meel dugsiga u jirta 4km 900m.
11. Dadweynihii ceelka ka dhaansanayey ayaa waraystay labadii wiil meesha ay ka yimaadeen.
12. Marka roobku da'o ka dib waxa ay biyaha u qabtaan dhirta iyo geedaha.
13. Qof waliba markii uu hoos u eegay biyihii waxa uu arkay hummaaggiisa.
14. Haddii aad erayo isku darto waxa aad heli doontaa weer.

15. Kolka ay gasho shinnidu gaanguurta ayaa ay bilowdaa in ay samayso malabka.
16. Labada nin waxa ahaayeen saaxiib sidii aan soo sheegnay.
17. Maalin dambe ayaa uu odaygii helay warqad kale oo wiilkiisii u soo qoray.
18. Axmed waa yimid in kasta oo uu soo daahay.
19. Digaagaddii inta ay qodday god ayaa ay ku beertay galleydii.
20. Ilmaha xayawaannada kalena, sida yaxaaska waa dabaalan karaan isla marka ay dhashaan.
21. Aabahay wuxuu dhintay aniga oo shan jir ah.
22. Maryan ayeeyadeed waa ay farxi doontaa sababta oo ah waxa ay jeceshahay moos.
23. Dadkii hore waxa uu ahaa reerguuraa intii uu bartay dhaqashada xoolaha.
24. Gabaygan waxa tiriyey Cige Aw Cali oo ku dhashay gobolka Togdheer.
25. Maxaa ku dhacay labadii bisadood ee hilibka soo xaday?
26. Dukaanlihii inta uu muraayaddii gashaday ayaa uu si fiican warqaddii ugu akhriyey.
27. Galabtii dambe Raxmo waxa ay raacday hooyadeed si ay u soo gurtaan xaabo ...
28. Haddii qof uu jaro geedaha tuuladeenna waa ay xaalufaysaa.
29. Hoosta ka xariiq erayada uu ku jiro xarafka x!
30. Markii uu bakaylihii haramcadkii arkay ayuu ka orday.

31. Maxaa ay samayn karaan carruurta si ay u kaalmeeyaan waalidkood?

32. Isaga oo carruur ah waalidkiis Sweden u guureen.

33. Kolka ay shinnidu buuxiso gaanguurta ayaa ay dadku beertay kala baxaan malabka.

34. Maalinkaas 26ka November, waxa aan joogaa Jigjiga oo aannu ku leenahay shir Jaamacadda.

35. Intii uu jidka sii socday dhambaal-wadihii waxa uu xaday xoogaa hilib iyo subag ah.

36. Haddii ay ogaan lahaayeen, waa ay ka taxaddari lahaayeen.

37. Maxaa dhici lahaa haddii aan loo samayn meelo ay ku fidaan?

38. Waxa ay noolaan kartaa muddo dheer iyada oo aan biyo cabbin.

39. Magaaladii baa uu u tegay in uu dawo soo iibsado.

40. Waa maxay fogaanta fatuuraddu martay haddii ay garoonka ku soo wareegtay 10 jeer?

41. Maanta yaa og inaan ahay Kaamil Muuse?

Guushii waxa ay raacday madaxweyne Xasan Sheekh Maxamuud isaga oo helay codad dhan 214 cod, halka uu Maxamed Farmaajo helay codad dhan 110 cod.

Ilaa iyo maalintii xoolaheedii dagaaladii iyo abaarihii uga dhammaadeen ee ay qaxootiga noqotay, Qorsho nolosheedii wax weyn ayaa iska bedelay.

Isticmaal erayadan si aad ugu buuxiso meelaha bannaan.

Iyaga oo aan dhammaystirin ayaa ay iskaga tageen.

Kadib marka koox walba dhammayso waxqabadka, qof ka mid ah kooxdu ha u gudbiyo jawaabihii waxqabadka kooxaha kale.

Ku dhowaad 20 daqiiqo ka dib ayuu soo baxay wiilkii isagoon gacanta waxba ku sidan.

Labo toddobaad iyo bar mar ay Fariido deggen tahay gurigeeda cusub, Hanadna uu si joogto ah ugu soo booqdo, ayay fiidkii dambe Fariida u sheegtay Hanad inay casumeeyso.

Maalin dambe ayaa uu odaygii helay warqad kale oo wiilkiisii u soo qoray.

Malaha waa inaan sugaa kol hadday timirtu sida u qaalisan tahay immika.

Mar ay Madiina weydiisay sababta dhakhtarka loo dhigay, waxa ay Saxarla u sheegtay in madax wareer ku dhacay

Marka ay baranbaradu wasakhawdo, iyada ayaa si taxaddar leh isu nadiifisa.

Markii aan casheynayay saaxiibkay baa soo galay.

Markii aan furay koleyga waxaa maqnaaday dhowr wasladood.

Markii ay salaameen ka dib, ayaa kii da'da weynaa Muxubo weydiyey "gurigani sow kii reer Cabdulle maaha?"

Markii laga war helay ayaa ina Warsame si deg-deg ah awrkiisii loogu dhaanshey...

Markii yaxaaskii bakaylihii maqli waayey, waxaa ku dhashay ra'yi oo waxa uu go'aansaday in uu dab shito.

Markiiba inta ay qolkii Madiino ku jirtey u dhaqaaqday una sheegtay in laba nin banaanka ku sugayaan. Isla markiibana inta ay Muxubo laba kursi qolka ka soo qaadday ayey labadii nin daaradda u dhigtay si ay ugu fadhiistaan. (Saxarla)

Muxubo ayaa xaggii jikada u dhaqaaqday si ay shaah ugu soo kariso nimanka martida ah.

Odaygii si loogu akhriyo warqaddii ayaa uu nin dukaanle ah ula tegey.

ööö Ilmaha baranbaradu waxa ay u eg yihiin kuwa waaweyn, laakiin ma laha baalal.

Qaar ka mid ah ayaa ogaaday in ay dalag beeri karaan haddii ay abuurka meelahaas ku daadiyaan.

Qayskayagu wuxuu lahaa boqolaal geel ah, aniguna waxaan raaci jiray nirgaha halka ay aabbe iyo hooyo raaci jireen geela intiisa kale.

Qoriga yar ee ololayaa wuu damayaa marka la dhexgeliyo qiiqa sababtoo ah jiritaanka kaarboon laba ogsaydka.

Qoysaskii intii ay macinaayeen ayey oomeen.

Reerkii ayey ka waraysteen wixii dhacay intii ay macinaayeen.

Ridii oo madaxa dherigii kula dhex jirta ayaa loo geeyey boqorkii.

Rudhayaashu waa xawayaanno yaryar oo leh ilko xoog leh oo fiiqan.

Saacaddu waxa ay ahmiyad weyn u leedahay nolosha magaalada, sababta oo ah waxa ay inoo sheegtaa waqti sugan.

Sahro intii ay dugsiga joogtey oo dhan waxa ay ka walwaleysey waxa ku dhacay saaxiibteed.

Sheeg sida uu u eg yahay.

Sheekadii markii ay ardaydii ku dhex wareegtay waxa loo arkay in wax laga faa'iidayo.

Sidaas awgeed nin walibana waxa uu arkay in ay toddoba yihiin.

Sidii ayaa warkii ku faafay magaaladii ilaa uu boqorkiina maqlay.

Sidii ayaa warkii ku faafay magaaladii ilaa uu boqorkiina maqlay.

Waa muhim in ardaydu bartaan isla markaasna xiiseeyaan akhrinta buugaagta inta ay yaryihiin

Waa tan warqaddii ay hooyadu ku nabaadiinaysay walaasheed, soddon daqiiqo ka hor intii aanay dhiman.

Waxa aad u adeegsan kartaa heerkulbeeg si aad ugu hubiso kulka iyo qabowga jirkaaga ama sida ay biyuhu yihiin.

Waxa aan doonayaa in aan idiin sheego, in saddex sacood ay joogaan beerteyda.

Waxa aan hubinayaa qiyaastaydii aniga oo adeegsanaya miisaan.

Waxa aan hubinayaa qiyaastaydii anigaoo adeegsanaya miisaan.

Waxa aan sifayn karnaa sida ay dadku u eg yihiin.

Waxa ay noolaan kartaa muddo dheer iyada oo aan biyo cabbin.

Waxa ay u sheegeen in uu midkood yahay ina Warsame...

Waxa ayna go'aansadeen in ay arrintu halkaas ku dhammaato.

Waxa uu xidhan yahay dhar fudud waayo waa xilli kulul.

Wuxuu biyo cabboba, waxba way ka tari waayeen.

Wuxuu isticmaal la shaqeeyaba waxaa ku dhalatay gobanimo raadin iyo dareen wadaniyadeysan oo Soomaaliyeed. (HABIT)

Xilliga maalinta, dhirtu waxa ay adeegsataa ogsijiin, waxa ayna sii daysaa kaarboon laba ogsayd halka xayawaannadu ay adeegsadaan ogsijiin, siina daayaan kaarboon laba ogsayd. Dhirtu waxay adeegsato ogsijiin habeenkii, waxayna sii daysaa kaarboon laba ogsayd sida xayawaannada.

Subordinate Clauses

Indicate all **predicates** and **sentence particles**.

Does the subclause begin with a head noun or a conjunction?

What kind of subclause is it? Temporal, conditional, final etc.?

Beginning with subordinators:

marka, markii, inta, intii, kolka, kolkii – temporal subclause

haddii – weer shuruudeed – conditional subclause

si + u, u + in – weer ujeeddeed – final subclause (purpose)

in kasta oo – weer oggolaansheed – concessive subclause

in – object subclause, subject subclause

Beginning with other nouns, not typical subordinators:

relative subclauses – weer faahfaahiyeed

1. ...na **caawi** si aan **u badbaadinno** bisadda...

imperative main clause – without sentence particle

weer ujeeddeed – final subclause (purpose)

2. Dhowr daqiiqo **ayaa** ay **qaadatay** intii uusan **hadlin**.

weer waqtiyeed – temporal subclause

3. intii aan ku **sugayey**, **baa** ay **timid**

weer waqtiyeed – temporal subclause

4. Haddii qof uu **jaro** dhirta iyo geedaha tuuladeennu **waa** ay **xaalufaysaa**.

weer shuruudeed – conditional subclause

5. Maalin keliya **ayaa** ay daruuri **jirtey** muddadii aan **joogey** Hargeysa.

weer waqtiyeed – temporal subclause

6. Dadka Somaliland waxa ay ku noolaan jireen xeebta intii aanay u guurin Oogada.

weer waqtiyeed – temporal subclause

7. Ku bilow xaraf weyn marka aad qorayso magac gaar ah.

weer waqtiyeed – temporal subclause

imperative / amar – no sentence particle

8. Bakaylihii markii uu dareemay dhaxan oo uu seexan waayay, ayaa uu aad u garaacay albaabkii yaxaaska.

weer waqtiyeed laba khabar leh

9. Dad badan ayaa waqti badan noolaa ka dib markii ay qaadeen cudurkan.

weer waqtiyeed

10. Cali waxa uu ku nool yahay meel dugsiga u jirta 4km 900m.

weer faahfaahiyeed – relative subclause

11. Dadweynihii ceelka ka dhaansanayey ayaa waraystay labadii wiil meesha ay ka yimaadeen.

laba weer-faahfaahiyeed

12. Marka roobku da'o ka dib waxa ay biyaha u qabtaan dhirta iyo geedaha.

weer waqtiyeed

13. Qof waliba markii uu hoos u eegay biyihii waxa uu arkay hummaaggiisa.

weer waqtiyeed

14. Haddii aad erayo isku darto waxa aad heli doontaa weer.

weer shuruudeed – conditional subclause

15. Kolka ay gasho shinnidu gaanguurta ayaa ay bilowdaa in ay samayso malabka.

weer waqtiyeed + weer madaxeed + weer layeele ah

16. Labada nin waxa ay ahaayeen saaxiib sidii aan soo sheegnay.

comparative subclause, weer isbarbardhig ah

17. Maalin dambe ayaa uu odaygii helay warqad kale oo wiilkiisii u soo qoray.

weer faahfaahiyeed

18. Axmed waa yimid in kasta oo uu soo daahay.

conjunction phrase – weer oggolaansheed

19. Digaagaddii inta ay qodday god ayaa ay ku beertay galleydii.

weer waqtiyeed

20. Ilmaha xayawaannada kalena, sida yaxaaska waa dabaalan karaan isla marka ay dhashaan.

weer waqtiyeed

21. Aabbahay wuxuu dhintay aniga oo shan jir ah.

22. Maryan ayeeyadeed waa ay farxi doontaa sababta oo ah waxa ay jeceshahay moos.

23. Dadkii hore waxa uu ahaa reerguuraa intii uu bartay dhaqashada xoolaha.

24. Gabaygan waxa tiriyey Cige Aw Cali oo ku dhashay gobolka Togdheer.

25. Maxaa ku dhacay labadii bisadood ee hilibka soo xaday?
26. Dukaanlihii inta uu muraayaddii gashaday ayaa uu si fiican warqaddii ugu akhriyey.
27. Galabtii dambe Raxmo waxa ay raacday hooyadeed si ay u soo gurtaan xaabo ...
28. Haddii qof uu jaro geedaha tuuladeenna waa ay xaalufaysaa.
29. Hoosta ka xariiq erayada uu ku jiro xarafka x!
30. Markii uu bakaylihii haramcadkii arkay ayuu ka orday.
31. Maxaa ay samayn karaan carruurta si ay u kaalmeeyaan waalidkood?
32. Isaga oo carruur ah waalidkiis Sweden u guureen.
33. Kolka ay shinnidu buuxiso gaanguurta ayaa ay dadku beertay kala baxaan malabka.
34. Maalinkaas 26ka November, waxa aan joogaa Jigjiga oo aannu ku leenahay shir Jaamacadda.
35. Intii uu jidka sii socday dhambaal-wadihii waxa uu xaday xoogaa hilib iyo subag ah.
36. Haddii ay ogaan lahaayeen, waa ay ka taxaddari lahaayeen.
37. Maxaa dhici lahaa haddii aan loo samayn meelo ay ku fidaan?
38. Waxa ay noolaan kartaa muddo dheer iyada oo aan biyo cabbin.
39. Magaaladii baa uu u tegay in uu dawo soo iibsado.
40. Waa maxay fogaanta fatuuraddu martay haddii ay garoonka ku soo wareegtay 10 jeer?
41. Maanta yaa og inaan ahay Kaamil Muuse?

Bisatser

Markera alla **predikat** och **satspartiklar**.

Börjar bisatsen med ett substantiv eller en konjunktion?

Vilken typ av bisats är det frågan om? Temporal, konditional, final, relativ etc.?

1. ...na **caawi** si aan **u badbaadinno** bisadda...

ingen satspartikel – imperativ – amar
ujeeddo – syftesbisats – final bisats

2. Dhowr daqiiqo **ayaa** ay **qaadatay** intii uusan **hadlin**.

weer waqtiyeed – tidsbisats – temporal bisats

3. intii aan ku **sugayey**, **baa** ay **timid**

weer waqtiyeed – tidsbisats – temporal bisats

4. Haddii qof uu **jaro** dhirta iyo geedaha tuuladeennu **waa** ay **xaalufaysaa**.

weer shuruudeed – villkorsbisats – konditional bisats

5. Maalin keliya **ayaa** ay daruuri **jirtey** muddadii aan **joogey** Hargeysa.

weer waqtiyeed

6. Dadka Somaliland **waxa** ay **ku noolaan jireen** xeebta intii aanay **u guurin** Oogada.

weer waqtiyeed – tidsbisats – temporal bisats

7. **Ku bilow** xaraf weyn marka aad **qorayso** magac gaar ah.

ingen satspartikel – imperativ

weer waqtiyeed – tidsbisats – temporal bisats

8. Bakaylihii markii uu **dareemay** dhaxan oo uu **seexan waayay**, **ayaa** uu aad **u garaacay** albaabkii yaxaaska.

weer waqtiyeed laba khabar leh

9. Dad badan ayaa waqti badan noolaa ka dib markii ay qaadeen cudurkan.

weer waqtiyeed

10. Cali waxa uu ku nool yahay meel dugsiga u jirta 4km 900m.

ingen typisk bisatsinledare → relativ bisats – weer faahfaahiyeed

11. Dadweynihii ceelka ka dhaansanayey ayaa waraystay labadii wiil meesha ay ka yimaadeen.

ingen typisk bisatsinledare → relativ bisats – weer faahfaahiyeed

12. Marka roobku da'o ka dib waxa ay biyaha u qabtaan dhirta iyo geedaha.

weer waqtiyeed

13. Qof waliba markii uu hoos u eegay biyihii waxa uu arkay hummaaggiisa.

weer waqtiyeed

14. Haddii aad erayo isku darto waxa aad heli doontaa weer.

villkorsbisats – weer shuruudeed

15. Kolka ay gasho shinnidu gaanguurta ayaa ay bilowdaa in ay samayso malabka.

weer waqtiyeed

16. Labada nin waxa ahaayeen saaxiib sidii aan soo sheegnay.

jämförande bisats – weer isbarbardhigeed

17. Maalin dambe ayaa uu odaygii helay warqad kale oo wiilkiisii u soo qoray.

18. Axmed waa yimid in kasta oo uu soo daahay.
19. Digaagaddii inta ay qodday god ayaa ay ku beertay galleydii.
20. Ilmaha xayawaannada kalena, sida yaxaaska waa dabaalan karaan isla marka ay dhashaan.
21. Aabahay wuxuu dhintay aniga oo shan jir ah.
22. Maryan ayeeyadeed waa ay farxi doontaa sababta oo ah waxa ay jeceshahay moos.
23. Dadkii hore waxa uu ahaa reerguuraa intii uu bartay dhaqashada xoolaha.
24. Gabaygan waxa tiriyey Cige Aw Cali oo ku dhashay gobolka Togdheer.
25. Maxaa ku dhacay labadii bisadood ee hilibka soo xaday?
26. Dukaanlihii inta uu muraayaddii gashaday ayaa uu si fiican warqaddii ugu akhriyey.
27. Galabtii dambe Raxmo waxa ay raacday hooyadeed si ay u soo gurtaan xaabo ...
28. Haddii qof uu jaro geedaha tuuladeenna waa ay xaalufaysaa.
29. Hoosta ka xariiq erayada uu ku jiro xarafka x!
30. Markii uu bakaylihii haramcadkii arkay ayuu ka orday.
31. Maxaa ay samayn karaan carruurta si ay u kaalmeeyaan waalidkood?
32. Isaga oo carruur ah waalidkiis Sweden u guureen.
33. Kolka ay shinnidu buuxiso gaanguurta ayaa ay dadku beertay kala baxaan malabka.

34. Maalinkaas 26ka November, waxa aan joogaa Jigjiga oo aannu ku leenahay shir Jaamacadda.
35. Intii uu jidka sii socday dhambaal-wadihii waxa uu xaday xoogaa hilib iyo subag ah.
36. Haddii ay ogaan lahaayeen, waa ay ka taxaddari lahaayeen.
37. Maxaa dhici lahaa haddii aan loo samayn meelo ay ku fidaan?
38. Waxa ay noolaan kartaa muddo dheer iyada oo aan biyo cabbin.
39. Magaaladii baa uu u tegay in uu dawo soo iibsado.
40. Waa maxay fogaanta fatuuraddu martay haddii ay garoonka ku soo wareegtay 10 jeer?
41. Maanta yaa og inaan ahay Kaamil Muuse?

Cutubka 6aad

Jaadadka erayada

Waa jaadkee eray kastaa?

Waa maxay qaabdhismeedka / iskudhiska morfiimeed ee eray kastaa?

Baqashii iyo cusbadii

Maalin waliba Faarax waxa uu u wadi jirey baqashiisa badda si uu ugu soo qaado cusbo. Faarax waxa uu dul saaray baqashii jawaanno cusbo ah. Intaa ka dib waxa ay ku soo noqdeen tuuladii.

Hortooda waxa ahaa webi yar oo ay dhex mari jireen. Maalin maalmaha ka mid ah ayaa baqashii ku dhex kuftay webigii yaraa. Markii ay kuftay jawaannadii waxa ay ku dhaceen biyihii.

Maxaa ku dhacay markii ay cusbadii qoyday?

Cusbada inteedii badnayd waxa ay raacday biyihii webiga. Jawaannadii waxa ay noqdeen fudayd.

Baqashu waxa ay ahayd mid caqli badan. Laga bilaabo waqtigaas maalin waliba baqashii waxa ay isku ridi jirtey biyaha webiga si cusbadu uga fududaato.

Faarax kuma uusan farxin arrintaas. Laakiin waxa uu helay fikrad.

Maalintii ku xigtay waxa uu saaray baqashii jawaan ciid ah.

Maxaa ku dhacaya ciidda marka ay qoydo?

Markii baqashii ay gashay biyihii ayaa ciiddii waxa ay noqotay mid culus.

Baqashii masaakiinta ahayd waa halgantay si ay uga baxdo biyaha. Jawaankii biyuhu culayska ka dhigeen ayaa mar waliba hoos u celinayey baqashii.

Ugu dambayn Faarax ayaa bixiyey baqashii. Baqashii mar dambe iskuma ridin biyihii.

Word classes

Which word class does each word belong to?

What is the stem and grammatical ending of each word?

root: macaalim-

stem: macallimad-da

root: tal

tal-o stem: talo tala-da grammatical ending: -da

tal-iye stem: taliye taliya-ha -ha

la-tal-iye stem: lataliye lataliya-ha

stem: badweyn -ta

roots: bad + weyn

Baqa-shii (m) iyo (x) cusba-dii (m)

Maalin (m) waliba (s) Faarax (m) waxa (q) uu (my) u (h) wad-i (f) jir-ey (f) baqa-shiisa (m) bad-da (m) si (m) uu (my) u(h)+ku(h) soo (q) qaad-o (f) cusbo (m). Faarax (m) waxa (q) uu (my) dul (m/q) saar-ay (f) baqa-shii (m) jawaan-no (m) cusbo (m) ah (f). In-taa (m) ka (h) dib (m/q) waxa (q) ay (my) ku (h) soo (q) noqd-een (f) tuula-dii (m).

Hor-tooda (m) waxa (q) ah-aa (f) webi (m) yar (s) oo (x) ay (my) dhex (m) mar-i (f) jir-een (f). Maalin (m) maalm-a-ha (m) ka (h) mid (m) ah (f) ayaa (q) baqa-shii (m) ku (h) dhex (m/q) kuf-tay (f) webi-gii (m) yar (s)+(ah)-aa (f). Mar-kii (m) ay (my) kuf-tay (f) jawaan-nadii (m) waxa (q) ay (my) ku (h) dhac-een (f) biyi-hii (m).

biyo biya-ha biyi-hii biyu-hu

Webigu wuu yar yahay.

Webigu wuu yaraa. Wuxuu ahaa macallin.

Baddu way yar tahay.

Baddu way yarayd. Iyadu way ahayd macallin.

Maxay (my) baa (q) ku (h) dhac-ay (f) mar-kii (m) ay (my) cusba-dii (m) qoy-day (f)?

many endings: magac, fal

few endings: sifo, magacuyaal

no endings: qurub, xiriiriye, yaab, horyaale

Cusba-da (m) in-teedii (m) badan(s)+ahayd(f) waxa (q) ay (my) raac-day (f) biyi-hii (m) webi-ga (m). Jawaan-nadii (m) waxa (q) ay (my) noqd-een (f) fudayd (m).

noqd-aa

noqo-taa

noqd-een

rar fudud (s) rar culus (s) culays (m)

Baqashu waxa ay ahayd mid caqli badan. La (my) +ka (h) bilaabo waqtigaas maalin waliba baqashii waxa ay is (my) + ku (h) ridi jirtey biyaha webiga si cusbadu uga fududaato.

Faarax ku (h) + ma (q) uu (my) + aan (q) farxin arrintaas. Laakiin waxa uu helay fikrad.

isaga, asaga,

Maalintii ku xigtay waxa uu saaray baqashii jawaan ciid ah.

Maxaa ku dhacaya ciidda marka ay qoydo?

Markii baqashii ay gashay biyihii ayaa ciiddii waxa ay noqotay mid culus.

Baqashii masaakiinta ahayd waa halgantay si ay uga baxdo biyaha. Jawaankii biyuhu culayska ka dhigeen ayaa mar waliba hoos u celinayey baqashii.

Ugu dambayn Faarax ayaa bixiyey baqashii. Baqashii mar dambe iskuma ridin biyihii.

Ordklasser

Till vilken ordklass hör varje ord?

Vad är stam och vad är ändelse i orden?

Vilka ordklasser tillhör orden som har ändelser?

Baqa-shii (m) iyo (x) cusba-dii (m)

Maalin (m) waliba (s) Faarax (m) waxa (q) uu (my) u (h) wad-i (f) jir-ey (f) baqa-shiisa (m) bad-da (m) si (m) uu (my) u+gu (h+h) soo (q) qaad-o (f) cusbo (m). Faarax (m) waxa (q) uu (my) dul (q/m) saar-ay (f) baqa-shii (m) jawaan-no (m) cusbo (m) ah (f). In-taa (m) ka (h) dib (q/m) waxa (q) ay (my) ku (h) soo (q) noqd-een (f) tuula-dii (m). kadib (q)

eegay-een

Hor-tooda (m) waxa (q) ah-aa (f) webi (m) yar (s) oo (x) ay (my) dhex (q/m) mar-i (f) jir-een (f). Maalin (m) maalm-aha (m) ka (h) mid (m) ah (f) ayaa (q) baqa-shii (m) ku (h) dhex (q/m) kuf-tay (f) webi-gii (m) yar(s)-aa(f). Mar-kii (s) ay (my) kuf-tay (f) jawaan-nadii (m) waxa (q) ay (my) ku (h) dhac-een (f) biyi-hii (m).

biyo

biya-ha

biyu-hu

biyi-hii

Webigu waa uu yar (s) yahay (f). Floden är liten.

Webigu waa uu yar (s) + ahaa (f). Floden var liten.

kuftay

kufay

kufid

Maxay(my)+baa(q) ku (h) dhac-ay (f) mar-kii (m) ay (my) cusba-dii (m)
qoy-day (f)?

Cusba-da (m) in-teedii (m) badan(s)+ahayd(f) waxa (q) ay (my) raac-day
(f) biyi-hii (m) webi-ga (m). Jawaan-nadii (m) waxa (q) ay (my) noqd-een
(f) fudayd (m). fudud (s) culus (s) culays-ka (m) tung-tyngd

Baqa-shu (m) waxa (q) ay (my) ah-ayd (f) mid (m) caqli (m) badan (s).
La(my)+ka(h) bilaab-o (f) waqti-gaas (m) maalin (m) waliba (s) baqa-shii
(m) waxa (q) ay (my) is(my)+ku(h) rid-i (f) jir-tey (f) biya-ha (m) webi-ga
(m) si (m) cusba-du (m) u(h)+ka(h) fududaa-to (f).

jir-ay SOL130

jir-tay

horyaalayaasha: u, ka, ku, la

la.... my

....la h

ahayd

ahaa

ah

bilow

bilow-daa

bilaab-aa

bilaab-ayaa

Faarax kuma uusan farxin arrintaas. Laakiin waxa uu helay fikrad.

Maalintii ku xigtay waxa uu saaray baqashii jawaan ciid ah.

Maxaa ku dhacaya ciidda marka ay qoydo?

Markii baqashii ay gashay biyihii ayaa ciiddii waxa ay noqotay mid culus.

Baqashii masaakiinta ahayd waa halgantay si ay uga baxdo biyaha. Jawaankii biyuhu culayska ka dhigeen ayaa mar waliba hoos u celinayey baqashii.

Ugu dambayn Faarax ayaa bixiyey baqashii. Baqashii mar dambe iskuma ridin biyihii.

Cutubka 7aad

Magacyada

Hitta substantiven.

Vilken form? Ange genus och numerus.

Böj i singular/plural, obestämmd/bestämmd form. Vilken grupp?

Är ordet räknebart eller ej, egennamn, kollektivt, ämnesnamn, abstrakt?

Hawlaha ka socda deriska

Qaybta 1aad

Shaqooyinka dadka deriska

Dadku waxa ay u shaqeeyaan si ay lacag u helaan.

Ka dibna dadku waxa ay lacagtooda ku iibsadaan walxaha ay u baahdaan.

U shaqeeya kooxo

Taxa dhammaan noocyada kala duwan ee shaqo ee ay dadku ka qabtaan deriskaaga.

Fiiri taxa aad qorteen mar labaad.

Waa maxay shaqada ay badanaa raggu qabtaan?

Waa maxay shaqada ay badanaa haweenku qabtaan?

Ma jirtaa shaqo ay ka wada shaqeeyaan ragga iyo haweenku?

Cutubkan waxa aad ku arki doontaa shaqooyinka qaarkood oo lagaga shaqeeyo derisyada intooda badan.

Dadku waxa ay shaqooyinkan u qabtaan si ay lacag u helaan. Yaa qabta shaqooyinkan inta deriskaaga ku nool?

Dukaanlaha

Derisyada intooda badani waxa ay leeyihiin dukaan. Dadku waxa ay u baahan yihiin in ay iibsadaan walxaha aanay samayn karin ama beeran karin.

U shaqeeya kooxo

Soo booqda dukaan ku yaalla deriskiinna. Waraysta dukaanlaha. Soo ogaada:

- badeecada uu ku iibiyo dukaanka.
- waxyaabaha ay dadka intooda badani iibsadaan.
- halka uu ka helo waxyaabaha uu dukaanka ku iibiyo.
- inta qof ee kale ee ka shaqaysa dukaanka

Uga warrama ardayda fasalkiinna waxa aad soo aragteen.

Immisa dukaan baa ku yaalla deriskiinna?

Waa maxay noocyada alaabta ay iibiyaan?

Makhaayadda shaaha

Halkee baa ay dadka deriskaagu ka cabbaan shaaha?

Derisyada intooda badani waxa ay leeyihiin laba ama saddex makhaayadood oo ay dadku ka shaahaan. Mararka qaarkood wiilal iyo

gabdhaha da' yar ayaa ka shaqeeya makhaayadda shaaha. Waxa ay iyagu ka qaataan lacag.

U shaqeeya kooxo

Soo booqda makhaayadda shaaha ee ku taal deriskaaga. Waraysta qofka iska leh. Soo ogaada:

- sida ay shaaha u samayso.
- xaddiga caleenta shaaha iyo sonkorta ee ay isticmaasho maalintiiba.
- qiimaha koobka shaaha.
- waxyaabaha kale ee ay iibiyaan.
- inta ay le'eg tahay lacagta ay hesho maalintiiba.
- inta qof ee kale ee ka shaqaysa makhaayadda shaaha.

Hudheelka cuntada

Ma ku yaallaan wax hudheello cunto ah deriskiinna?

Waa maxay noocyada cuntada ee ay iyagu iibiyaan?

Weli cunto ma ka cuntay hudheel?

Dadku waxa ay jecel yihiin hudheellada nadiifka ah, isla markaana adeegga wanaagsan.

Hudheelladu waxa ay buug ku qoraan noocyada kala duwan ee cuntada ay iibinayaan. Buugga waxa kale oo ku qoran qiimaha saxan kasta.

Rag iyo dumarba waa ay ka shaqeeyaan hudheellada cuntada. Qaarkood waxa ay dadka u soo dhigaan cuntada.

Soo booqo hudheel cunto oo ku dhow gurigiinna.

Soo ogow waxa ku yaalla buugga iyo qiimaha saxan kasta.

Farmasiga

Farmasiga waxa lagu iibiyaa dawooyin.

Dadka ka shaqeeya farmasiyadu ma aha dhakhtarro.

Marka hore dhakhtarka ayaa qora nooca dawada wax u taraysa bukaanka.
Ka dib qofka buka ayaa dawada ka soo iibsada farmasiga.

Dadku waxa ay jecel yihiin in ay dawada ka soo iibsadaan farmasiga ay
joogaan dadka aqoonta u leh dawada.

Farmasi ma ku yaallaa tuuladiinna?

Halkee baa uu qoyskiinnu ka iibsadaa dawada?

Kaalinta shidaalka

Baabuurta yaryar, baabuurta waaweyn iyo basasku waxa ay u baahan
yihiin shidaal ay ku socdaan. Darawaliintu waxa ay shidaalka ka
iibsadaan kaalmaha shidaalka.

Kaalmaha shidaalku waxa kale oo ay iibiyaan saliidda la shito. Saliidda la
shito waxa aynnu ku shubannaa faynuuska iyo shooladda.

Nouns

Find the nouns.

What form are they? Tell the gender and number etc.

Inflect in singular/plural, indefinite/definite form. Which group?

Is the noun uncountable or not, a proper noun, a collective, substance, abstract?

Hawlaha – feminine plural, gr. 4, countable

hawl, hawsha, hawlo, hawlaha

deriska – masc. sing., mostly uncountable

Qaybta – f.sg., gr. 4, count.

qayb, qaybo, qaybaha

1 -o -ooyin 2 -e -ayaal 3 copy last cons. 4 pl -o

Shaqooyinka – feminine, plural, gr. 1, countable

shaqo, shaqada

dadka – lab, keli, matirsame, magac urureed

lacag – dheddig, keli, tirsame/matirsame (maaddo)

iibsi – lab, keli, matirsame, abstract

iibsasho – dheddig, keli, matirsame, abstract

walxaha – dheddig, wadar

walax, walaxda, walx-o, walx-a-ha

concrete – abstract: jacayl, nabad, ceeb

collective – singular form, (but "plural" meaning)

dad, carruur, geel

kooxo – dheddig, wadar, tirsame, magac urureed

koox, kooxda

noocyada – lab, wadar, tirsame, irrregular (gr.3>4)

nooc, nooca >> noocyo

Tax! Taxa! – Imperative singular / plural

taxa – noun, masculine, singular, definite

tax, taxa, (group 3 > taxax, group 4 > taxyo/taxo, probably not used)

defective nouns – some expected forms are missing

mar – lab, keli, tirsame, group 3 (reduplication)

mar, marka, marar, mararka

rag-g-u – masculine, singular, uncountable, collective, subject ending -u

haweenku – masculine, singular, uncountable, collective, subject ending -
u

haweeney – feminine, singular

Cutubkan – masc, sing, countable, gr. 4

cutub, cutubka, **cutubyo**, cutubyada - irregular (4c > cutubbo, cutubbada)

han-kön, hon-kön, intet-kön det neutrum

qaarkood

qaar, qaarka, defective, plural is not used

oo lagaga shaqeeyo derisyada intooda badan.

Dadku waxa ay shaqooyinkan u qabtaan si ay lacag u helaan. Yaa qabta shaqooyinkan inta deriskaaga ku nool?

Dukaanlaha

Derisyada intooda badani waxa ay leeyihiin dukaan. Dadku waxa ay u baahan yihiin in ay iibsadaan walxaha aanay samayn karin ama beeran karin.

U shaqeeya kooxo

Soo booqda dukaan ku yaalla deriskiinna. Waraysta dukaanlaha. Soo ogaada:

- badeecada uu ku iibiyo dukaanka.
- waxyaabaha ay dadka intooda badani iibsadaan.
- halka uu ka helo waxyaabaha uu dukaanka ku iibiyo.
- inta qof ee kale ee ka shaqaysa dukaanka

Uga warrama ardayda fasalkiinna waxa aad soo aragteen.

Immisa dukaan baa ku yaalla deriskiinna?

Waa maxay noocyada alaabta ay iibiyaan?

Makhaayadda shaaha

Halkee baa ay dadka deriskaagu ka cabbaan shaaha?

Derisyada intooda badani waxa ay leeyihiin laba ama saddex makhaayadood oo ay dadku ka shaahaan. Mararka qaarkood wiilal iyo

gabdhaha da' yar ayaa ka shaqeeya makhaayadda shaaha. Waxa ay iyagu ka qaataan lacag.

U shaqeeya kooxo

Soo booqda makhaayadda shaaha ee ku taal deriskaaga. Waraysta qofka iska leh. Soo ogaada:

- sida ay shaaha u samayso.
- xaddiga caleenta shaaha iyo sonkorta ee ay isticmaasho maalintiiba.
- qiimaha koobka shaaha.
- waxyaabaha kale ee ay iibiyaan.
- inta ay le'eg tahay lacagta ay hesho maalintiiba.
- inta qof ee kale ee ka shaqaysa makhaayadda shaaha.

Hudheelka cuntada

Ma ku yaallaan wax hudheello cunto ah deriskiinna?

Waa maxay noocyada cuntada ee ay iyagu iibiyaan?

Weli cunto ma ka cuntay hudheel?

Dadku waxa ay jecel yihiin hudheellada nadiifka ah, isla markaana adeegga wanaagsan.

Hudheelladu waxa ay buug ku qoraan noocyada kala duwan ee cuntada ay iibinayaan. Buugga waxa kale oo ku qoran qiimaha saxan kasta.

Rag iyo dumarba waa ay ka shaqeeyaan hudheellada cuntada. Qaarkood waxa ay dadka u soo dhigaan cuntada.

Soo booqo hudheel cunto oo ku dhow gurigiinna.

Soo ogow waxa ku yaalla buugga iyo qiimaha saxan kasta.

Farmasiga

Farmasiga waxa lagu iibiyaa dawooyin.

Dadka ka shaqeeya farmasiyadu ma aha dhakhtarro.

Marka hore dhakhtarka ayaa qora nooca dawada wax u taraysa bukaanka.
Ka dib qofka buka ayaa dawada ka soo iibsada farmasiga.

Dadku waxa ay jecel yihiin in ay dawada ka soo iibsadaan farmasiga ay
joogaan dadka aqoonta u leh dawada.

Farmasi ma ku yaallaa tuuladiinna?

Halkee baa uu qoyskiinnu ka iibsadaa dawada?

Kaalinta shidaalka

Baabuurta yaryar, baabuurta waaweyn iyo basasku waxa ay u baahan
yihiin shidaal ay ku socdaan. Darawaliintu waxa ay shidaalka ka
iibsadaan kaalmaha shidaalka.

Kaalmaha shidaalku waxa kale oo ay iibiyaan saliidda la shito. Saliidda la
shito waxa aynnu ku shubannaa faynuuska iyo shooladda.

Substantiv

Hitta substantiven.

Vilken form? Ange genus och numerus.

Böj i singular/plural, obestämd/bestämd form. Vilken grupp?

Är ordet räknebart eller ej, egennamn, kollektivt, ämnesnamn, abstrakt?

Hawlaha , feminin

hawl, hawsha, hawlo, hawlaha > grupp 4

deriska, mask

deris, deriska, derisyo, derisyada > grupp 4

Qaybta – fem.

qayb, qaybta, qaybo, qaybaha > grupp 4

Shaqooyinka - dheddig

shaqo, shaqada, shaqooyin, shaqooyinka > grupp 1

dadka – maskulinum, singular, kollektivt substantiv

dad, dadka – ingen plural

lacag - feminint

lacag, lacagta, lacago, lacagaha > grupp 4

walxaha - feminint

walax, walaxda, walxo, walxaha > grupp 4

kooxo – fem.

koox, kooxda, kooxo, kooxaha > grupp 4

noocyada – mask.

nooc, nooca, noocyo, noocyada > gr. 4, men ett undagtag från gr. 3

taxa

tax, taxa, (gr. 3 > taxax, gr. 4 > taxyo) – taxo ! oregelbunden plural

mar – mask.

mar, marka, marar, mararka > gr. 3 reduplikation

marmar

U shaqeeya koox-koox! kooxo

raggu (subjekt -u)

rag, ragga – singular, kollektivt

haweenku – maskulint

haween, haweenka - kollektivt

Cutubkan – mask.

cutub, cutubka, cutubyo, cutubyada > gr. 4d undantag 4c > cutubbo

cuntub enhet, unit

qaarkood – mask.

qaar, qaarka, qaarar, qaararka > gr. 3

Dukaanlaha – mask. sing.

dukaanle, dukaanlaha, dukaanlayaal, dukaanlayaasha > gr. 2

dukaanley, dukaanleyda - fem. kollektivt, singular

dukaan – mask.

dukaan, dukaanka, dukaammo (300), dukaammada > gr. 4c
dukaanno (20)

laan, laanta, laamo, laamaha

badeecadda – fem.

badeecad, badeecadda, badeecado, badeecadaha > gr. 4

waxyaabaha - mask

wax, waxa, wax-yaabo(12.000)/waxyaalo(1.500), waxyaabaha/waxyaalaha
si, sida (fem.), siyaabo/siyaalo

Helt oregelbundet!!

Waxani waa qurux badan yahay.

Sidani waa fiican tahay.

arday, ardayga – singular, maskulinum > ~~gr. 4~~ > pl. *ardayo

arday, ardayda – kollektivt, singular, femininum

ardo, ardada – kollektivt, singular, femininum

ardayad, ardayadda, ~~ardayado, ardayadaha~~

ay/ey

eray, erey

ay (hon), ey (hund)

ay

ey: weyn, weydiin

SOL110 > SOL101

– halka uu ka helo waxyaabaha uu dukaanka ku iibiyo.

– inta qof ee kale ee ka shaqaysa dukaanka

Uga warrama ardayda fasalkiinna waxa aad soo aragteen.

Immisa dukaan baa ku yaalla deriskiinna?

Waa maxay noocyada alaabta ay iibiyaan?

Makhaayadda shaaha

Halkee baa ay dadka deriskaagu ka cabbaan shaaha?

Derisyada intooda badani waxa ay leeyihiin laba ama saddex makhaayadood oo ay dadku ka shaahaan. Mararka qaarkood wiilal iyo gabdho da' yar ayaa ka shaqeeya makhaayadda shaaha. Waxa ay iyagu ka qaataan lacag.

U shaqeeya kooxo

Soo booqda makhaayadda shaaha ee ku taal deriskaaga. Waraysta qofka iska leh. Soo ogaada:

- sida ay shaaha u samayso.
- xaddiga caleenta shaaha iyo sonkorta ee ay isticmaasho maalintiiba.
- qiimaha koobka shaaha.
- waxyaabaha kale ee ay iibiyaan.
- inta ay le'eg tahay lacagta ay hesho maalintiiba.
- inta qof ee kale ee ka shaqaysa makhaayadda shaaha.

Hudheelka cuntada

Ma ku yaallaan wax hudheello cunto ah deriskiinna?

Waa maxay noocyada cuntada ee ay iyagu iibiyaan?

Weli cunto ma ka cuntay hudheel?

Dadku waxa ay jecel yihiin hudheellada nadiifka ah, isla markaana adeegga wanaagsan.

Hudheelladu waxa ay buug ku qoraan noocyada kala duwan ee cuntada ay iibinayaan. Buugga waxa kale oo ku qoran qiimaha saxan kasta.

Rag iyo dumarba waa ay ka shaqeeyaan hudheellada cuntada. Qaarkood waxa ay dadka u soo dhigaan cuntada.

Soo booqo hudheel cunto oo ku dhow gurigiinna.

Soo ogow waxa ku yaalla buugga iyo qiimaha saxan kasta.

Farmasiga

Farmasiga waxa lagu iibiyaa dawooyin.

Dadka ka shaqeeya farmasiyadu ma aha dhakhtarro.

Marka hore dhakhtarka ayaa qora nooca dawada wax u taraysa bukaanka.

Ka dib qofka buka ayaa dawada ka soo iibsada farmasiga.

Dadku waxa ay jecel yihiin in ay dawada ka soo iibsadaan farmasiga ay joogaan dadka aqoonta u leh dawada.

Farmasi ma ku yaallaa tuuladiinna?

Halkee baa uu qoyskiinnu ka iibsadaa dawada?

Kaalinta shidaalka

Baabuurta yaryar, baabuurta waaweyn iyo basasku waxa ay u baahan yihiin shidaal ay ku socdaan. Darawaliintu waxa ay shidaalka ka iibsadaan kaalmaha shidaalka.

Kaalmaha shidaalku waxa kale oo ay iibiyaan saliidda la shito. Saliidda la shito waxa aynnu ku shubannaa faynuuska iyo shooladda.

Cutubka 8aad

Magacuyaallada iyo Sifooyinka

Diin iyo shimbiro

Waxaa la yiri, berigii hore diinku qolof adag ma lahayn. Waxa uu lahaa hilib aad u jilicsan.

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa shimbiro u shireen, waxa ayna ku heshiiyeen in ay hilibkiisa cunaan.

Uunrays ayaa diinkii u soo digay, waxa uuna ku yiri, "Ma og tahay in ay maanta shimbiro kuu shireen?"

Diinkii waxa uu yiri, "Maxaa ay lahaayeen?" Uunrayskii waxa uu yiri, "Waxa ay isku raaceen in ay ku cunaan."

Diinkii waxa uu yiri, "War uunrays, sow Ilaahay ma joogin miyaa halkii ay iigu tashanayeen?"

"Haa. Alle waa joogay. Isaga ayaana wax waliba og."

Diinkii waxa uu yiri, "Sida uu Alle ii ilaalinayo Isaga ayaa og ee iska tag. Waad mahadsan tahay."

Subaxdii dambe shimbirihii waxa ay u yimaadeen in ay diinka hilibkiisa jilicsan cunaan.

Waxa ay ka soo duuleen geedihii.

Laakiin isla markiiba Ilaahay idankiis diinkii qolof adag ayaa lagu daboolay hilibkiisii jilicsanaa.

Qolofa diinku aad ayay u adkayd. Shimbiruhu waa ay dhaawici waayeen. Halkii ayaa ay iyagu iska dhaawaceen.

Sheekadee baad ugu jeceshahay - bakaylaha iyo diinka ama diinka iyo shimbiraha?

Maxaa aad u jeclaatay?

'Waa' ku beddel 'ma aha' si aad u beddesho macnaha weerahan.

1. Diinku waa xayawaan khatar ah.
2. Diinku waa xayawaan weyn.
3. Diinku waa xayawaan cuna hilib.
4. Diinku waa xayawaan dabaalan kara.
5. Diinku waa xayawaan cabba caanaha.

Ka jawaab su'aalahan.

1. Maxaa aadan jeclayn in aad samayso?
2. Maxaa aadan jeclayn in aad cunto?
3. Maxaa aadan jeclayn in aad ciyaarto?

Astaamayn

Guuri weerahan. Ku dhig xarfaha waaweyn iyo joogsiyada meelaha ku habboon.

1. bakayluhu waa xayawaan yar waxa uu ku nool yahay duurka
2. haramcadku waa xayawaan weyn waxa uu seexdaa geedaha hoostooda
3. libaaxyadu ma seexdaan geedaha dhexdooda waxa ay seexdaan geedaha hoostooda
4. libaaxyadu waxa ay cunaan arigeenna iyagu waa xayawaan khatar ah

Naxwe

Sahro iyo Maryan waa magacyo gaar ah. Magacyada gaarka ah waxa ay ka bilowdaan xarfo waaweyn.

Magaca gaarka ah waa magac:

qof:	Sahro
maalin:	TalaadoS / SalaasaN
bil:	Soon
magaalo ama tuulo:	Baydhabo
waddan:	Keenya
webi:	Jubba
buur:	Surad
bad:	Badweynta Hindiya

U shaqeeya laba-labo.

1. Qor saddex magac ee gabdhood.

2. Qor saddex magac ee wiil.
 3. Qor magacyada afar magaalo.
 4. Qor magacyada laba webi.
 5. Qor magacyada saddex maalmood ee toddobaadka.
 6. Qor magacyada afar bilood.
- Jawaabaha oo dhan waa magacyo gaar.

Guuri weerahan.

Hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah ee ku jira weerahan.

1. Sahro iyo Maryan waa saaxiibbo isku fiican.
2. Waxa ay ku nool yihiin Marka.
3. Marka waxa ay ku taallaa xeebta Badweynta Hindiya.
4. Marka waxa ay u dhowdahay webiga Shabeelle.
5. Sahro waxa ay soo booqataa galab waliba ee Jimce ah ayeeyadeed.
6. Ayeeyadeed waxa ay ku nooshahay Golweyn.

Magac guud iyo magac gaar ah.

Waxa aan u qaybin karnaa magacyada laba kooxood.

Magac guud waa magac ka dhexeeya dad ama xoolo ama walxo.

Magaca guud kuma bilowdo xaraf weyn.

Guuri weeraha, hoosna ka xarriiq magacyada guud.

1. Waxa aan lumiyey qalin.

2. Waxa aan raadinayaa hilib.
3. Dugsigoodu waa yar yahay.
4. Aabbihiis waa beeraley.
5. Cunuggu waxa uu doonayaa caano.

Magaca gaarka ah waxa uu gaar u yahay dadka, magaaloooyinka, waddamada, maalmaha, bilaha, webiyada iyo buuraha.

Magaca gaarka ahi waxa uu had iyo jeer ka bilowdaa xaraf weyn.

Guuri weerahan oo hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah.

1. Xaawo waa walaashaa.
2. Caasimadda Soomaaliya waa Muqdisho.
3. Ma waxa aad ku dhalatay Kismaayo?
4. Waxa aan Jimcaha aadaa masaajidka.
5. Buurta waddankeenna ugu dheer waa buurta Surad.

Ku guuri jadwalkan buuggaaga layliga. Ku qor jadwalka magacyada weerahan ku jira.

1. Carruurtu waxa ay cunayaan quraac.
2. Canab waa macallimad.
3. Gabdhuhu waa faraxsan yihiin.
4. Axmed iyo Sahro waa walaalo.
5. Gurigeygu waxa uu ku yaal Garoowe.
6. Waxa aan doonayaa cunto.

7. Waxa aan dhashay Nofeembar.
8. Dhismihii waa la dumiye.
9. Jubba waa webi weyn.
10. Baskii waa yimid.
11. Ina keen, aan badda ku dabaalannee.
12. Walaalkay waxa uu ku nool yahay Iglan.

Adjectives and Pronouns

Find all adjectives and pronouns, as well as pronouns used as determiner endings after nouns.

Diin iyo shimbiro

Waxaa **la** yiri, berigii **hore** diinku qolof **adag** ma lahayn.

-e: hore, dhexe, sare, shishe

la: indefinite subject pronoun

aan, aad, uu, ay...

kii – that (one you know) demonstrative pronoun

Axmed hooyadiis Ahmeds mor Ahmed si mor
er mor hooyadiin

Waxa uu lahaa hilib aad u jilicsan.

uu – short subject pronoun

aad (noun) + u = very

-san: karsan, sameysan, mahadsan, wanaagsan

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa shimbiro u shireen, waxa ayna ku heshiiyeen in ay hilibkiisa cunaan.

magacuyaal lahaansheed

possessive determiner ending = tilmaame lahaansho

Uunrays ayaa diinkii u soo digay, waxa uuna ku yiri, "Ma og tahay in ay maanta shimbiro kuu shireen?" ku+u = for you

demonstrative determiner ending -kii = that turtle, you know

Diinkii waxa uu yiri, "Maxaa ay lahaayeen?"

subj.pron.: uu, ay

Uunrayskii waxa uu yiri, "Waxa ay isku raaceen in ay ku cunaan."

reflexive pronoun: is

object pronoun: ku = you

Diinkii waxa uu yiri, "War uunrays, sow Ilaahay ma joogin miyaa halkii ay iigu tashanayeen?" i+u+ku

"Haa. Alle waa joogay. Isaga ayaana wax waliba og."

Diinkii waxa uu yiri, "Sida uu Alle ii ilaalinayo Isaga ayaa og ee iska tag.
Waad mahadsan tahay." < i+u

-san

is+ka, is+ku, is+u, is+la

maxaa < maxay+baa maxay – what – interrogative pronoun

yaa < ayo+baa ayo immisa kuma, tuma, kee, tee

wakhtigee – when qofkee – who

hur, var, när sidee, meeshee, goorma

Subaxdii dambe shimbirihii waxa ay u yimaadeen in ay diinka hilibkiisa
jilicsan cunaan.

tii

Waxa ay ka soo duuleen geedihii. kii

Laakiin isla markiiba Ilaahay idankiis diinkii qolof adag ayaa lagu
daboolay hilibkiisii jilicsanaa. <ahaa

la – indefinite subject pronoun

kiisii - possessive + demonstrative suffix < kiisa+kii

Qolofa diinku aad ayay u adkayd. < adag+ahayd

ayaa+ay

Shimbiruhu waa ay dhaawici waayeen.

Halkii ayaa ay iyagu iska dhaawaceen.

Sheekadee baad ugu jeceshahay - bakaylaha iyo diinka ama diinka iyo
shimbiraha?

< tee?

< baa+aad

< jecel+tahay

wanaagsan yahay adjective+verb – can be used as predicate

Maxaa aad u jeclaatay?

'Waa' ku beddel 'ma aha' si aad u beddesho macnaha weerahan.

1. Diinku waa xayawaan khatar ah. = an animal that is a danger

a dangerous animal, ett farligt djur

2. Diinku waa xayawaan weyn.

3. Diinku waa xayawaan cuna hilib.

4. Diinku waa xayawaan dabaalan kara.

5. Diinku waa xayawaan cabba caanaha.

Ka jawaab su'aalahan.

1. Maxaa aadan jeclayn in aad samayso?

2. Maxaa aadan jeclayn in aad cunto?

3. Maxaa aadan jeclayn in aad ciyaarto?

Astaamayn

Guuri weerahan. Ku dhig xarfaha waaweyn iyo joogsiyada meelaha ku habboon.

1. bakayluhu waa xayawaan yar waxa uu ku nool yahay duurka

2. haramcadku waa xayawaan weyn waxa uu seexdaa geedaha hoostooda

3. libaaxyadu ma seexdaan geedaha dhexdooda waxa ay seexdaan geedaha hoostooda

4. libaaxyadu waxa ay cunaan arigeenna iyagu waa xayawaan khatar ah

Naxwe

Sahro iyo Maryan waa magacyo gaar ah. Magacyada gaarka ah waxa ay ka bilowdaan xarfo waaweyn.

Magaca gaarka ah waa magac:

qof:	Sahro
maalin:	TalaadoS / SalaasaN
bil:	Soon
magaalo ama tuulo:	Baydhabo
waddan:	Keenya
webi:	Jubba
buur:	Surad
bad:	Badweynta Hindiya

U shaqeeya laba-labo.

1. Qor saddex magac ee gabdhood.
2. Qor saddex magac ee wiil.
3. Qor magacyada afar magaalo.
4. Qor magacyada laba webi.
5. Qor magacyada saddex maalmood ee toddobaadka.
6. Qor magacyada afar bilood.

Jawaabaha oo dhan waa magacyo gaar.

Guuri weerahan.

Hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah ee ku jira weerahan.

1. Sahro iyo Maryan waa saaxiibbo isku fiican.

2. Waxa ay ku nool yihiin Marka.
3. Marka waxa ay ku taallaa xeebta Badweynta Hindiya.
4. Marka waxa ay u dhowdahay webiga Shabeelle.
5. Sahro waxa ay soo booqataa galab waliba ee Jimce ah ayeeyadeed.
6. Ayeeyadeed waxa ay ku nooshahay Golweyn.

Magac guud iyo magac gaar ah.

Waxa aan u qaybin karnaa magacyada laba kooxood.

Magac guud waa magac ka dhexeeya dad ama xoolo ama walxo.

Magaca guud kuma bilowdo xaraf weyn.

Guuri weeraha, hoosna ka xarriiq magacyada guud.

1. Waxa aan lumiyey qalin.
2. Waxa aan raadinayaa hilib.
3. Dugsigoodu waa yar yahay.
4. Aabbihiis waa beeraley.
5. Cunuggu waxa uu doonayaa caano.

Magaca gaarka ah waxa uu gaar u yahay dadka, magaalooyinka, waddamada, maalmaha, bilaha, webiyada iyo buuraha.

Magaca gaarka ahi waxa uu had iyo jeer ka bilowdaa xaraf weyn.

Guuri weerahan oo hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah.

1. Xaawo waa walaashaa.
2. Caasimadda Soomaaliya waa Muqdisho.

3. Ma waxa aad ku dhalatay Kismaayo?
4. Waxa aan Jimcaha aadaa masaajidka.
5. Buurta waddankeenna ugu dheer waa buurta Surad.

Ku guuri jadwalkan buuggaaga layliga. Ku qor jadwalka magacyada weerahan ku jira.

1. Carruurtu waxa ay cunayaan quraac.
2. Canab waa macallimad.
3. Gabdhuhu waa faraxsan yihiin.
4. Axmed iyo Sahro waa walaalo.
5. Gurigeygu waxa uu ku yaal Garoowe.
6. Waxa aan doonayaa cunto.
7. Waxa aan dhashay Nofeembar.
8. Dhismihii waa la dumiyey.
9. Jubba waa webi weyn.
10. Baskii waa yimid.
11. Ina keen, aan badda ku dabaalannee.
12. Walaalkay waxa uu ku nool yahay Iglan.

Pronomen och adjektiv

Hitta alla pronomen och adjektiv liksom alla pronomen som används som determinerarändelser efter substantiv.

Diin iyo shimbiro

Waxaa la yiri, berigii hore diinku qolof adag ma lahayn.

la – obestämt subjektspronomen

hore < hor-e sare, dhexe, hoose...

rot-adjektiv adag

Waxa uu lahaa hilib aad u jilicsan.

jilic-san, karsan, wanaagsan, mahadsan, sameysan

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa shimbiro u shireen, waxa ayna ku heshiiyeen in ay hilibkiisa cunaan.

Unrays ayaa diinkii u soo digay, waxa uuna ku yiri, "Ma og tahay in ay maanta shimbiro kuu shireen?"

kuu < ku+u för dig

huset är stort

Diinkii waxa uu yiri, "Maxaa ay lahaayeen?"

maxaa < maxay+baa interrogativt pro.

Uunrayskii waxa uu yiri, "Waxa ay isku raaceen in ay ku cunaan."

objektpronomen: ku

reflexivt objektspronomen: is is+ku, is+ka, is+u, is+la

Diinkii waxa uu yiri, "War uunrays, sow Ilaahay ma joogin miyaa halkii ay iigu tashanayeen?"

iigu < i+u+ku

"Haa. Alle waa joogay. Isaga ayaana wax waliba og."

Isagu wax waliba wuu og yahay.

Diinkii waxa uu yiri, "Sida uu Alle ii ilaalinayo Isaga ayaa og ee iska tag. Waad mahadsan tahay." < i+u

< waa+aad

Subaxdii dambe shimbirihii waxa ay u yimaadeen in ay diinka hilibkiisa jilicsan cunaan.

-dii < tii demonstrative

-hii < kii kiisa possessiv ändelse

Waxa ay ka soo duuleen geedihii.

Laakiin isla markiiba Ilaahay idankiis diinkii qolof adag ayaa lagu daboolay hilibkiisii jilicsanaa. < jilicsan+ahaa

Qolofta diinku aad ayay u adkayd.

aad u – substantiv + preposition

ayay < ayaa+ay

adkayd < adag+ahayd

Shimbiruhu waa ay dhaawici waayeen.

Halkii ayaa ay iyagu iska dhaawaceen.

Sheekadee baad ugu jeceshahay - bakaylaha iyo diinka ama diinka iyo shimbiraha?

-dee? < tee?

baad < baa+aad

jeceshahay < jecel+tahay

bil-ta > bisha

Maxaa aad u jeclaatay?

u – preposition

uu - pronomen

< maxay+baa interrogativt pronomen

'Waa' ku beddel 'ma aha' si aad u beddesho macnaha weerahan.

-han < kan

kan > -gan, -han, -an magacan

1. Diinku waa xayawaan khatar ah. khatar-ta

2. Diinku waa xayawaan weyn.

3. Diinku waa xayawaan cuna hilib.

4. Diinku waa xayawaan dabaalan kara.

5. Diinku waa xayawaan cabba caanaha.

Ka jawaab su'aalahan. < kan demonstrativ ändelse

1. Maxaa aadan jeclayn in aad samayso?

< maxay + baa

< aad+aan 'inte'

< jecel+ahayn

2. Maxaa aadan jeclayn in aad cunto?

3. Maxaa aadan jeclayn in aad ciyaarto?

Astaamayn

Guuri weerahan. Ku dhig xarfaha waaweyn iyo joogsiyada meelaha ku habboon.

-oon, qurxoon, firfircoon

gaaban > gaagaaban, wanaagsan, wanwanaagsan

1. Bakayluhu waa xayawaan yar. Waxa uu ku nool yahay duurka.

xoolo nool naag nool

2. haramcadku waa xayawaan weyn waxa uu seexdaa geedaha hoostooda
tooda – possessiv ändelse

3. Libaaxyadu ma seexdaan geedaha dhexdooda. Waxa ay seexdaan
geedaha hoostooda.

4. Libaaxyadu waxa ay cunaan arigeenna. Iyagu waa xayawaan khatar ah.

Naxwe

Sahro iyo Maryan waa magacyo gaar ah. y-ah-ay

Magacyada gaarka ah waxa ay ka bilowdaan xarfo waaweyn.

Magaca gaarka ah waa magac:

qof: Sahro

maalin: TalaadoS / SalaasaN

bil: Soon

magaalo ama tuulo: Baydhabo

waddan: Keenya

webi: Jubba

buur: Surad

bad: Badweynta Hindiya

U shaqeeya laba-labo.

1. Qor saddex magac ee gabdhood.
2. Qor saddex magac ee wiil.
3. Qor magacyada afar magaalo.
4. Qor magacyada laba webi.
5. Qor magacyada saddex maalmood ee toddobaadka.
6. Qor magacyada afar bilood.

Jawaabaha oo dhan waa magacyo gaar.

Guuri weerahan.

Hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah ee ku jira weerahan.

1. Sahro iyo Maryan waa saaxiibbo isku fiican.
2. Waxa ay ku nool yihiin Marka.
3. Marka waxa ay ku taallaa xeebta Badweynta Hindiya.
4. Marka waxa ay u dhowdahay webiga Shabeelle.

meesha dhow

5. Sahro waxa ay soo booqataa galab waliba ee Jimce ah ayeeyadeed.

-deed < teeda 'hennes'

6. Ayeeyadeed waxa ay ku nooshahay Golweyn.

< nool+tahay

Magac guud iyo magac gaar ah.

Waxa aan u qaybin karnaa magacyada laba kooxood.

Magac guud waa magac ka dhexeeya dad ama xoolo ama walxo.

Magaca guud kuma bilowdo xaraf weyn.

Guuri weeraha, hoosna ka xarriiq magacyada guud.

1. Waxa aan lumiyeey qalin.

2. Waxa aan raadinayaa hilib.

3. Dugsigoodu waa yar yahay.

4. Aabbihiis waa beeraley.

5. Cunuggu waxa uu doonayaa caano.

Magaca gaarka ah waxa uu gaar u yahay dadka, magaalooyinka, waddamada, maalmaha, bilaha, webiyada iyo buuraha.

Magaca gaarka ahi waxa uu had iyo jeer ka bilowdaa xaraf weyn.

Guuri weerahan oo hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah.

1. Xaawo waa walaashaa.

< walaal+taada l+t > sh

aabbe, hooyo, ayeeyo, awoowe, eeddo,

eeddo+tayda > eeddaday

2. Caasimadda Soomaaliya waa Muqdisho.

3. Ma waxa aad ku dhalatay Kismaayo?

4. Waxa aan Jimcaha aadaa masaajidka.

5. Buurta waddankeenna ugu dheer waa buurta Surad.

Ku guuri jadwalkan buuggaaga layliga. Ku qor jadwalka magacyada
weerahan ku jira.

1. Carruurtu waxa ay cunayaan quraac.

2. Canab waa macallimad.

3. Gabdhuhu waa faraxsan yihiin.

4. Axmed iyo Sahro waa walaalo.

5. Gurigeygu waxa uu ku yaal Garoowe.

6. Waxa aan doonayaa cunto.

7. Waxa aan dhashay Nofeembar.

8. Dhismihii waa la dumiyey.

9. Jubba waa webi weyn.

10. Baskii waa yimid.

11. Ina keen, aan badda ku dabaalannee.

12. Walaalkay waxa uu ku nool yahay Iglan.

Cutubka 9aad

Falalka

Diin iyo shimbiro

Waxaa la yiri, berigii hore diinku qolof adag ma lahayn.

Waxa uu lahaa hilib aad u jilicsan.

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa shimbiro u shireen,

waxa ayna ku heshiiyeen in ay hilibkiisa cunaan.

Uunrays ayaa diinkii u soo digay,

waxa uuna ku yiri,

“Ma og tahay in ay maanta shimbiro kuu shireen?”

Diinkii waxa uu yiri,

“Maxaa ay lahaayeen?”

Uunrayskii waxa uu yiri,

“Waxa ay isku raaceen in ay ku cunaan.”

Diinkii waxa uu yiri,

“War uunrays, sow Ilaahay ma joogin miyaa halkii ay iigu tashanayeen?”

“Haa. Alle waa joogay.

Isaga ayaana wax waliba og.”

Diinkii waxa uu yiri,

“Sida uu Alle ii ilaalinayo Isaga ayaa og ee iska tag.

Waad mahadsan tahay.”

Subaxdii dambe shimbirihii waxa ay u yimaadeen in ay diinka hilibkiisa jilicsan cunaan.

Waxa ay ka soo duuleen geedihii.

Laakiin isla markiiba Ilaahay idankiis diinkii qolof adag ayaa lagu daboolay hilibkiisii jilicsanaa.

Qolofa diinku aad ayay u adkayd.

Shimbiruhu waa ay dhaawici waayeen.

Halkii ayaa ay iyagu iska dhaawaceen.

Sheekadee baad ugu jeceshahay - bakaylaha iyo diinka ama diinka iyo shimbiraha?

Maxaa aad u jeclaatay?

'Waa' ku beddel 'ma aha' si aad u beddesho macnaha weerahan.

1. Diinku waa xayawaan khatar ah.
2. Diinku waa xayawaan weyn.
3. Diinku waa xayawaan cuna hilib.
4. Diinku waa xayawaan dabaalan kara.
5. Diinku waa xayawaan cabba caanaha.

Ka jawaab su'aalahan.

1. Maxaa aadan jeclayn in aad samayso?
2. Maxaa aadan jeclayn in aad cunto?
3. Maxaa aadan jeclayn in aad ciyaarto?

Astaamayn

Guuri weerahan.

Ku dhig xarfaha waaweyn iyo joogsiyada meelaha ku habboon.

1. bakayluhu waa xayawaan yar waxa uu ku nool yahay duurka
2. haramcadku waa xayawaan weyn waxa uu seexdaa geedaha hoostooda
3. libaaxyadu ma seexdaan geedaha dhexdooda waxa ay seexdaan geedaha hoostooda
4. libaaxyadu waxa ay cunaan arigeenna iyagu waa xayawaan khatar ah

Naxwe

Sahro iyo Maryan waa magacyo gaar ah.

Magacyada gaarka ah waxa ay ka bilowdaan xarfo waaweyn.

Magaca gaarka ah waa magac:

qof:	Sahro
maalin:	TalaadoS / SalaasaN
bil:	Soon
magaalo ama tuulo:	Baydhabo
waddan:	Keenya
webi:	Jubba
buur:	Surad
bad:	Badweynta Hindiya

U shaqeeya laba-labo.

1. Qor saddex magac ee gabdhood.
2. Qor saddex magac ee wiil.

3. Qor magacyada afar magaalo.
4. Qor magacyada laba webi.
5. Qor magacyada saddex maalmood ee toddobaadka.
6. Qor magacyada afar bilood.

Jawaabaha oo dhan waa magacyo gaar.

Guuri weerahan.

Hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah ee ku jira weerahan.

1. Sahro iyo Maryan waa saaxiibbo isku fiican.
2. Waxa ay ku nool yihiin Marka.
3. Marka waxa ay ku taallaa xeebta Badweynta Hindiya.
4. Marka waxa ay u dhowdahay webiga Shabeelle.
5. Sahro waxa ay soo booqataa galab waliba ee Jimce ah ayeeyadeed.
6. Ayeeyadeed waxa ay ku nooshahay Golweyn.

Magac guud iyo magac gaar ah.

Waxa aan u qaybin karnaa magacyada laba kooxood.

Magac guud waa magac ka dhexeeya dad ama xoolo ama walxo.

Magaca guud kuma bilowdo xaraf weyn.

Guuri weeraha, hoosna ka xarriiq magacyada guud.

1. Waxa aan lumiyey qalin.
2. Waxa aan raadinayaa hilib.
3. Dugsigoodu waa yar yahay.
4. Aabbihiis waa beeraley.

5. Cunuggu waxa uu doonayaa caano.

Magaca gaarka ah waxa uu gaar u yahay dadka, magaalooyinka, waddamada, maalmaha, bilaha, webiyada iyo buuraha.

Magaca gaarka ahi waxa uu had iyo jeer ka bilowdaa xaraf weyn.

Guuri weerahan oo hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah.

1. Xaawo waa walaashaa.

2. Caasimadda Soomaaliya waa Muqdisho.

3. Ma waxa aad ku dhalatay Kismaayo?

4. Waxa aan Jimcaha aadaa masaajidka.

5. Buurta waddankeenna ugu dheer waa buurta Surad.

Ku guuri jadwalkan buuggaaga layliga. Ku qor jadwalka magacyada weerahan ku jira.

1. Carruurtu waxa ay cunayaan quraac.

2. Canab waa macallimad.

3. Gabdhuhu waa faraxsan yihiin.

4. Axmed iyo Sahro waa walaalo.

5. Gurigeygu waxa uu ku yaal Garoowe.

6. Waxa aan doonayaa cunto.

7. Waxa aan dhashay Nofeembar.

8. Dhismihii waa la dumiyey.

9. Jubba waa webi weyn.

10. Baskii waa yimid.

11. Ina keen, aan badda ku dabaalannee.

12. Walaalkay waxa uu ku nool yahay Iglan.

Verbs

Tell: Group, Mood, Tense, Aspect, Person, Number, Gender

Diin iyo shimbiro

Waxaa la yiri, berigii hore diinku qolof adag ma lahayn.

yiri – irrgular, hab guud, tagto, fudud, 3, keli, lab

hab – mood

qaab – form

cunaan

masdar - infinitive

lahayn - irregular

Waxa uu lahaa hilib aad u jilicsan.

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa shimbiro u shireen,

shir-een – kooxda 1, hab guud, tagto, fudud, 3, wadar

waxa ayna ku heshiiyeen in ay hilibkiisa cunaan.

heshii-yeen – k. 2, hab guud, tagto, fudud, 3, wadar

cunaan – k. 1, hab madhacdo, joogto, fudud, 3, wadar

Uunrays ayaa diinkii u soo digay,

digay – k. 1, hab guud, tagto, fudud, 3, keli, lab

waxa uuna ku yiri,

yiri

“Ma og tahay in ay maanta shimbiro kuu shireen?”

tahay – irregular, hab guud, joogto, fudud, 2, keli

shir-een – kooxda 1, hab guud, tagto, fudud, 3, wadar

Diinkii waxa uu yiri,

“Maxaa ay lahaayeen?”

Uunrayskii waxa uu yiri,

“Waxa ay isku raaceen in ay ku cunaan.”

Diinkii waxa uu yiri,

“War uunrays, sow Ilaahay ma joogin miyaa halkii ay iigu tashanayeen?”

joogin – k. 1, hab madhacdo, tagto, fudud, 3, keli

tashanayeen – k. 3, hab ebyoon/guud, tagto, socota, 3, wadar

“Haa. Alle waa joogay.

Isaga ayaana wax waliba og.”

Diinkii waxa uu yiri,

“Sida uu Alle ii ilaalinayo Isaga ayaa og ee iska tag.

ilaali-nayo – k. 2, hab madhacdo, joogto, socota, 3, keli, lab

tag – k. 1, hab amar, 2, keli

akhri – k. 2, hab amar, 2, keli

Waad mahadsan tahay.”

Subaxdii dambe shimbirihii waxa ay u yimaadeen in ay diinka hilibkiisa
jilicsan cunaan.

yimaaddeen – irregular, hab guud, tagto, fudud, 3, wadar

cunaan – madhacdo

Waxa ay ka soo duuleen geedihii.

Laakiin isla markiiba Ilaahay idankiis diinkii qolof adag ayaa lagu daboolay hilibkiisii jilicsanaa.

Qolofa diinku aad ayay u adkayd.

Shimbiruhu waa ay dhaawici waayeen.

Halkii ayaa ay iyagu iska dhaawaceen.

Sheekadee baad ugu jeceshahay - bakaylaha iyo diinka ama diinka iyo shimbiraha?

Maxaa aad u jeclaatay?

jeclaatay – k. 3, hab guud, tagto, fudud, q. 2, keli

jeclaa-n doonaa

'Waa' ku beddel 'ma aha' si aad u beddesho macnaha weerahan.

beddel – k. 1, hab amar, 2, keli

beddesho – k. 1, hab madhacdo, joogto, fudud, 2, keli

aha – irregular, hab madhacdo, joogto, fudud, 3 q. keli/wadar

1. Diinku waa xayawaan khatar ah.
2. Diinku waa xayawaan weyn.
3. Diinku waa xayawaan cuna hilib.
4. Diinku waa xayawaan dabaalan kara.
5. Diinku waa xayawaan cabba caanaha.

Ka jawaab su'aalahan.

jawaab – k. 1, hab amar, 2, keli

1. Maxaa aadan jeclayn in aad samayso?

jeclayn < jecel+ahayn - hab madhacdo, joogto, fudud, q. 2, keli

samayso – madhacdo, joogto, fudud,

2. Maxaa aadan jeclayn in aad cunto?

3. Maxaa aadan jeclayn in aad ciyaarto?

Astaamayn

Guuri weerahan.

Ku dhig xarfaha waaweyn iyo joogsiyada meelaha ku habboon.

1. bakayluhu waa xayawaan yar waxa uu ku nool yahay duurka

2. haramcadku waa xayawaan weyn waxa uu seexdaa geedaha hoostooda

3. libaaxyadu ma seexdaan geedaha dhexdooda waxa ay seexdaan geedaha hoostooda

4. libaaxyadu waxa ay cunaan arigeenna iyagu waa xayawaan khatar ah

Naxwe

Sahro iyo Maryan waa magacyo gaar ah.

Magacyada gaarka ah waxa ay ka bilowdaan xarfo waaweyn.

Magaca gaarka ah waa magac:

qof: Sahro

maalin: TalaadoS / SalaasaN

bil: Soon

magaalo ama tuulo: Baydhabo

waddan: Keenya
webi: Jubba
buur: Surad
bad: Badweynta Hindiya

U shaqeeya laba-labo.

1. Qor saddex magac ee gabdhood.
2. Qor saddex magac ee wiil.
3. Qor magacyada afar magaalo.
4. Qor magacyada laba webi.
5. Qor magacyada saddex maalmood ee toddobaadka.
6. Qor magacyada afar bilood.

Jawaabaha oo dhan waa magacyo gaar.

Guuri weerahan.

Hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah ee ku jira weerahan.

1. Sahro iyo Maryan waa saaxiibbo isku fiican.
2. Waxa ay ku nool yihiin Marka.
3. Marka waxa ay ku taallaa xeebta Badweynta Hindiya.
4. Marka waxa ay u dhowdahay webiga Shabeelle.
5. Sahro waxa ay soo booqataa galab waliba ee Jimce ah ayeeyadeed.
6. Ayeeyadeed waxa ay ku nooshahay Golweyn.

Magac guud iyo magac gaar ah.

Waxa aan u qaybin karnaa magacyada laba kooxood.

Magac guud waa magac ka dhexeeya dad ama xoolo ama walxo.

Magaca guud kuma bilowdo xaraf weyn.

Guuri weeraha, hoosna ka xarriiq magacyada guud.

1. Waxa aan lumiyeey qalin.
2. Waxa aan raadinayaa hilib.
3. Dugsigoodu waa yar yahay.
4. Aabbihis waa beeraley.
5. Cunuggu waxa uu doonayaa caano.

Magaca gaarka ah waxa uu gaar u yahay dadka, magaaloooyinka, waddamada, maalmaha, bilaha, webiyada iyo buuraha.

Magaca gaarka ahi waxa uu had iyo jeer ka bilowdaa xaraf weyn.

Guuri weerahan oo hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah.

1. Xaawo waa walaashaa.
2. Caasimadda Soomaaliya waa Muqdisho.
3. Ma waxa aad ku dhalatay Kismaayo?
4. Waxa aan Jimcaha aadaa masaajidka.
5. Buurta waddankeenna ugu dheer waa buurta Surad.

Ku guuri jadwalkan buuggaaga layliga. Ku qor jadwalka magacyada weerahan ku jira.

1. Carruurtu waxa ay cunayaan quraac.
2. Canab waa macallimad.
3. Gabdhuhu waa faraxsan yihiin.
4. Axmed iyo Sahro waa walaalo.

5. Gurigeygu waxa uu ku yaal Garoowe.
6. Waxa aan doonayaa cunto.
7. Waxa aan dhashay Nofeembar.
8. Dhismihii waa la dumiyey.
9. Jubba waa webi weyn.
10. Baskii waa yimid.
11. Ina keen, aan badda ku dabaalannee.
12. Walaalkay waxa uu ku nool yahay Iglan.

Verb

Ange: Grupp, Modus, Tempus, Aspekt, Person, Numerus, Genus

Diin iyo shimbiro

Waxaa la yiri, berigii hore diinku qolof adag ma lahayn.

Waxa uu lahaa hilib aad u jilicsan.

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa shimbiro u shireen,

shir-een – k. 1, hab guud, tagto, fudud, q. 3, wadar

waxa ayna ku heshiiyeen in ay hilibkiisa cunaan.

heshii-yeen – k. 2, hab guud, tagto, fudud, q. 3, wadar

cunaan – madhacdo, joogto, fudud, q. 3, wadar

Uunrays ayaa diinkii u soo digay,

digay – k. 1, hab guud, tagto, fudud, q. 3, keli, lab

waxa uuna ku yiri,

yiri – oregelbundet, hab guud, tagto, fudud, q. 3, keli, lab

“Ma og tahay in ay maanta shimbiro kuu shireen?”

tahay – oregelbundet, hab guud, joogto, –, q. 2, keli

Diinkii waxa uu yiri,

“Maxaa ay lahaayeen?”

lahaayeen – oregelbundet, hab guud, tagto, q. 3, wadar

Uunrayskii waxa uu yiri,

“Waxa ay isku raaceen in ay ku cunaan.”

raac-eeen – k. 1, hab guud, tagto, fudud, q. 3, wadar

cun-aan – k. 1, hab madhacdo, joogto, fudud, q. 3, wadar

Diinkii waxa uu yiri,

”War uunrays, sow Ilaahay ma joogin miyaa halkii ay iigu tashanayeen?”

joogin – k. 1, madhacdo, tagto, fudud, 3, keli, lab

tashanayeen – k. 3, hab guud, tagto, socoto, q. 3, wadar

”Haa. Alle waa joogay.

joogay – k. 1, hab guud, tagto, fudud, q. 3, keli, lab

Isaga ayaana wax waliba og.”

Diinkii waxa uu yiri,

”Sida uu Alle ii ilaalinayo Isaga ayaa og ee iska tag.

ilaalinayo – k. 2, madhacdo, joogto, socoto, q. 3, keli, lab

Waad mahadsan tahay.”

Subaxdii dambe shimbirihii waxa ay u yimaadeen in ay diinka hilibkiisa jilicsan cunaan.

Waxa ay ka soo duuleen geedihii.

Laakiin isla markiiba Ilaahay idankiis diinkii qolof adag ayaa lagu daboolay hilibkiisii jilicsanaa.

Qolofa diinku aad ayay u adkayd.

Shimbiruhu waa ay dhaawici waayeen.

dhaawici – k.1, infinitiv - masdar

waayeen – k. 1, hab guud, tagto, fudud, q. 3, wadar

Halkii ayaa ay iyagu iska dhaawaceen.

Sheekadee baad ugu jeceshahay - bakaylaha iyo diinka ama diinka iyo shimbiraha?

Maxaa aad u jeclaatay?

'Waa' ku beddel 'ma aha' si aad u beddesho macnaha weerahan.

beddel – k. 1, hab amar, 2, keli

beddesho – k. 1, madhacdo, joogto, fudud, 2, keli

aha – oregelbundet, madhacdo, joogto, q. 3 (keli/wadar/lab/dheddig)

1. Diinku waa xayawaan khatar ah.
2. Diinku waa xayawaan weyn.
3. Diinku waa xayawaan cuna hilib.
4. Diinku waa xayawaan dabaalan kara.
5. Diinku waa xayawaan cabba caanaha.

Ka jawaab su'aalahan.

jawaab – k.1, hab amar, q. 2, keli

1. Maxaa aadan jeclayn in aad samayso?

samayso – madhacdo, joogto, fudud, q. 2, keli

2. Maxaa aadan jeclayn in aad cunto?

3. Maxaa aadan jeclayn in aad ciyaarto?

Astaamayn

Guuri weerahan.

Ku dhig xarfaha waaweyn iyo joogsiyada meelaha ku habboon.

1. bakayluhu waa xayawaan yar waxa uu ku nool yahay duurka
2. haramcadku waa xayawaan weyn waxa uu seexdaa geedaha hoostooda seexdaa – k. 3, hab guud, joogto, fudud, q. 3, keli, lab
3. libaaxyadu ma seexdaan geedaha dhexdooda waxa ay seexdaan geedaha hoostooda
4. libaaxyadu waxa ay cunaan arigeenna iyagu waa xayawaan khatar ah

Naxwe

Sahro iyo Maryan waa magacyo gaar ah.

Magacyada gaarka ah waxa ay ka bilowdaan xarfo waaweyn.

Magaca gaarka ah waa magac:

qof:	Sahro
maalin:	TalaadoS / SalaasaN
bil:	Soon
magaalo ama tuulo:	Baydhabo
waddan:	Keenya
webi:	Jubba
buur:	Surad

bad: Badweynta Hindiya

U shaqeeya laba-labo.

1. Qor saddex magac ee gabdhood.
2. Qor saddex magac ee wiil.
3. Qor magacyada afar magaalo.
4. Qor magacyada laba webi.
5. Qor magacyada saddex maalmood ee toddobaadka.
6. Qor magacyada afar bilood.

Jawaabaha oo dhan waa magacyo gaar.

Guuri weerahan.

Hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah ee ku jira weerahan.

1. Sahro iyo Maryan waa saaxiibbo isku fiican.
2. Waxa ay ku nool yihiin Marka.
yihiin – oregelbundet, hab guud, joogto, fudud, q. 3, wadar
3. Marka waxa ay ku taallaa xeebta Badweynta Hindiya.
4. Marka waxa ay u dhowdahay webiga Shabeelle.
5. Sahro waxa ay soo booqataa galab waliba ee Jimce ah ayeeyadeed.
6. Ayeeyadeed waxa ay ku nooshahay Golweyn.

Magac guud iyo magac gaar ah.

Waxa aan u qaybin karnaa magacyada laba kooxood.

Magac guud waa magac ka dhexeeya dad ama xoolo ama walxo.

Magaca guud kuma bilowdo xaraf weyn.

Guuri weeraha, hoosna ka xarriiq magacyada guud.

1. Waxa aan lumiyeey qalin.
2. Waxa aan raadinayaa hilib.
3. Dugsigoodu waa yar yahay.
4. Aabbihiis waa beeraley.
5. Cunuggu waxa uu doonayaa caano.

Magaca gaarka ah waxa uu gaar u yahay dadka, magaaloooyinka, waddamada, maalmaha, bilaha, webiyada iyo buuraha.

Magaca gaarka ahi waxa uu had iyo jeer ka bilowdaa xaraf weyn.

Guuri weerahan oo hoos ka xarriiq magacyada gaarka ah.

1. Xaawo waa walaashaa.
2. Caasimadda Soomaaliya waa Muqdisho.
3. Ma waxa aad ku dhalatay Kismaayo?
4. Waxa aan Jimcaha aadaa masaajidka.
5. Buurta waddankeenna ugu dheer waa buurta Surad.

Ku guuri jadwalkan buuggaaga layliga. Ku qor jadwalka magacyada weerahan ku jira.

1. Carruurtu waxa ay cunayaan quraac.
2. Canab waa macallimad.
3. Gabdhuhu waa faraxsan yihiin.
4. Axmed iyo Sahro waa walaalo.
5. Gurigeygu waxa uu ku yaal Garoowe.
6. Waxa aan doonayaa cunto.

7. Waxa aan dhashay Nofeembar.
8. Dhismihii waa la dumiyey.
9. Jubba waa webi weyn.
10. Baskii waa yimid.
11. Ina keen, aan badda ku dabaalannee.
12. Walaalkay waxa uu ku nool yahay Iglan.

Cutubka 10aad

Codaynta

How do you say:

her father, their father, her houses, their houses

player, my mother

How do you pronounce /j/? Check by covering your ears!

How do you pronounce, *tidhi* or *tiri*?

How do you pronounce, *wakhti* or *waqti*?

badan 'a lot' – *baddan* 'this sea'

Where is the high tone in the following words?

What sound changes have occurred in the following words?

Sound system

How do you say:

her father, their father, her houses, their houses

aabbaheed

aabbahood

aabbe

aabba-ha

aabbihiis

aabbuhu

city, the city, a small city

magaalo

magaalada

magaalo weyn

magaalo yar

magaalo cusub

player, my mother

ciyaartoy, hooyadey

ay / ey

How do you pronounce /j/? Check by covering your ears!

Jubba George

jeep - cheap

How do you pronounce, *tidhi* or *tiri*?

gabadh-dha, gabarta gabdho

How do you pronounce, *wakhti* or *waqti*?

Khaali qaali

badan 'a lot' – *baddan* 'this sea'

Where is the high tone in the following words?

What sound changes have occurred in the following words?

díin -ka down

díin -ta up

shimbír -ta

qolóf -ta

hílib -ka maalín -ta Maálin Macállin -ka

adeér -ka abtí -ga maroodí

galaas glass

miis baraf renji barnaamij

baabuur 'car' amh. 'train' ar. 'steam ship' French vapeur

koob

science saynis

physics fisigis

filin

jaalle huruud

gaduud casaan

cagaar akhtar doog

ukun beed bayd

aad u jilicsan.

inserted vowel (epenthetic vowel) inskottsvokal

xaraf

Masr

wuu heesaa

way heestaa

wuu ordaa

way *ordtaa > *orodta > oroddaa

wuu kulmaa

way *kulmtaa > *kulamtaa > kulantaa

wuu hadlaa

way *hadltaa > *hadalmaa > hadashaa

Ljudlära

wuu la kulmay

way la kulantay

dukaan dukaammo

caleen caleemo

ljudväxling

vokalinskott

ilko ilig

arag arkid

wuu arkay

way aragtay

wuu arkay

way aragtay

wuu orday

way orodday inskottsvokal för att undvika 3 konsonater

wuu heesay

way heestay

wuu hadlay
way hadashay

far

maalin Ibraahim imtixaan

kulan kulmo

bar barre < bar+le assimilation

bil-ta l+t > sh bisha

hooyo

hooyada

maalmo

maalmaha

firso

fiirsada

magaalo

baabuúr -ta - mǎnga

shimbír -ta

shímbir -ka

gúri -ga

mindí -da

caleén -ta

hawéen -ka habéen

maroodí -ga albaáb -ka

Máryan